

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

MLADI I PREPREKE U ZAPOŠLJAVANJU

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

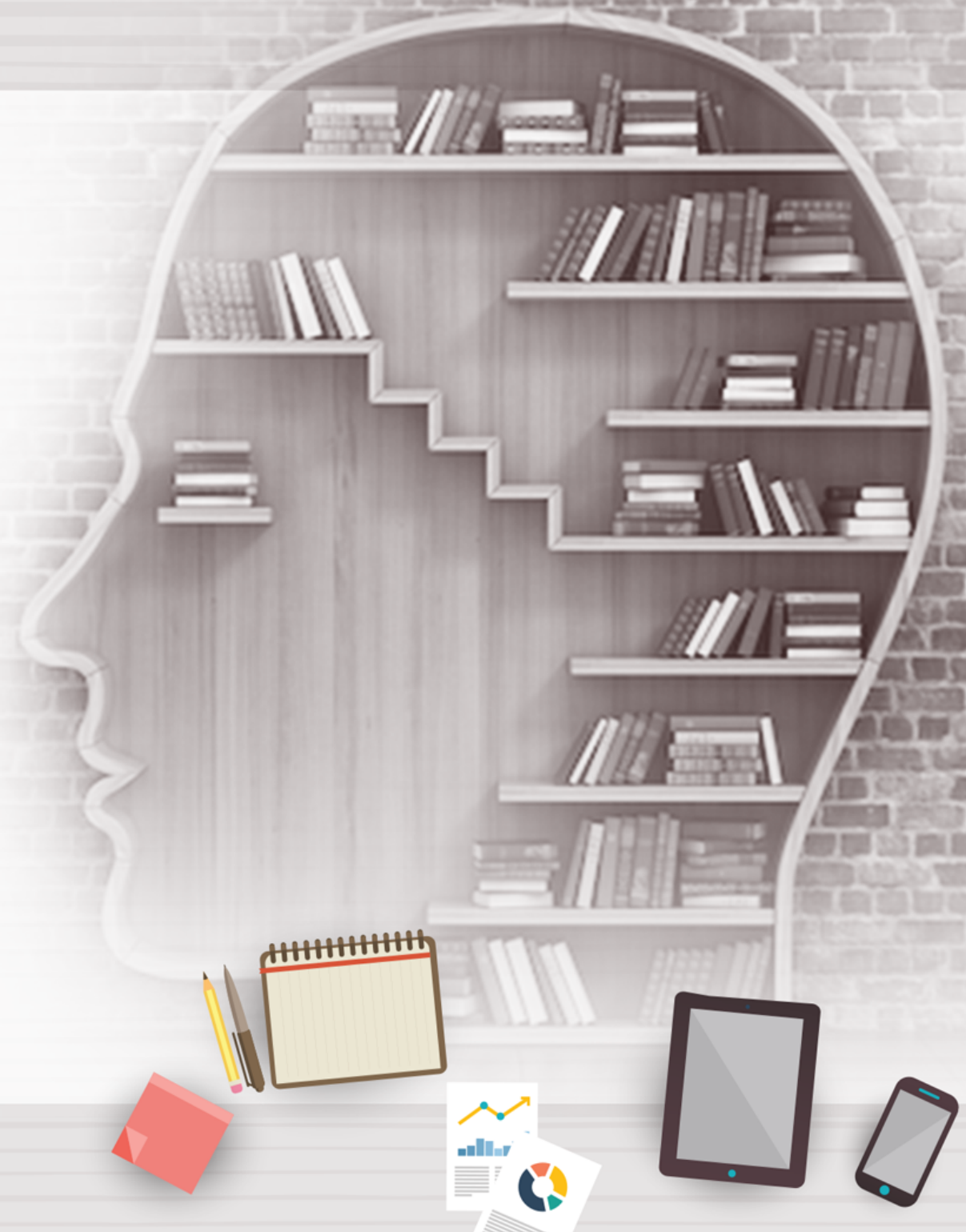

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Metodologija istraživanja

Realizacija:	Terensko istraživanje sprovedeno 2017.
Uzorački okvir:	Populacija Crne Gore 15+
Veličina uzorka:	1121 ispitanika
Tip uzorka:	Troetačni slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak • Jedinice prve etape: Teritorija biračkih mjesta • Jedinice druge etape: Domaćinstva (SRWoR – slučajnim korakom) • Jedinice treće etape: Ispitanici u okviru domaćinstva, 15+
Tip istraživanja:	Omnibus, terenski upitnik prosječne dužine 45 minuta
Stratifikacija:	• Tipa naselja – urban/rural • Geo-ekonomskih regiona
Poststratifikacija:	Po polu, godinama i regionu

Obrazovanje

Ključni nalazi

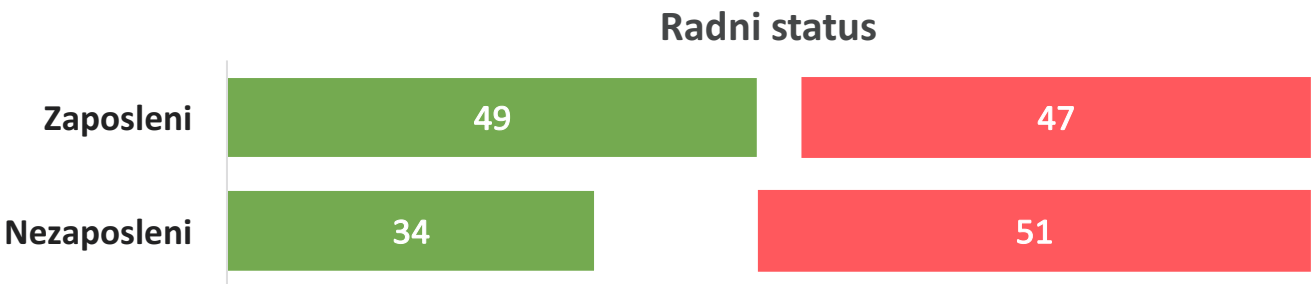
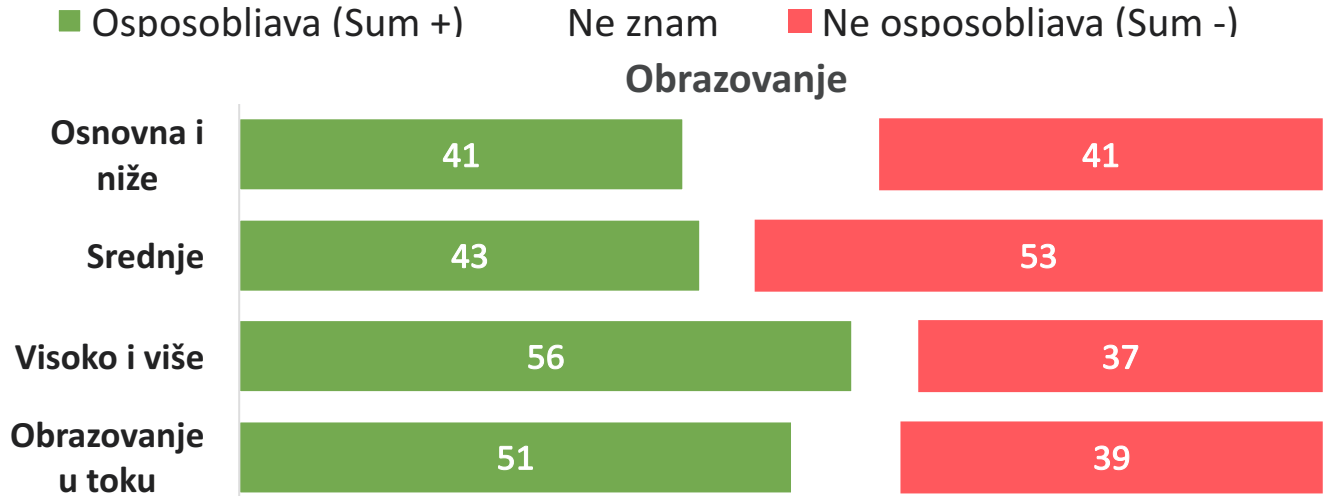
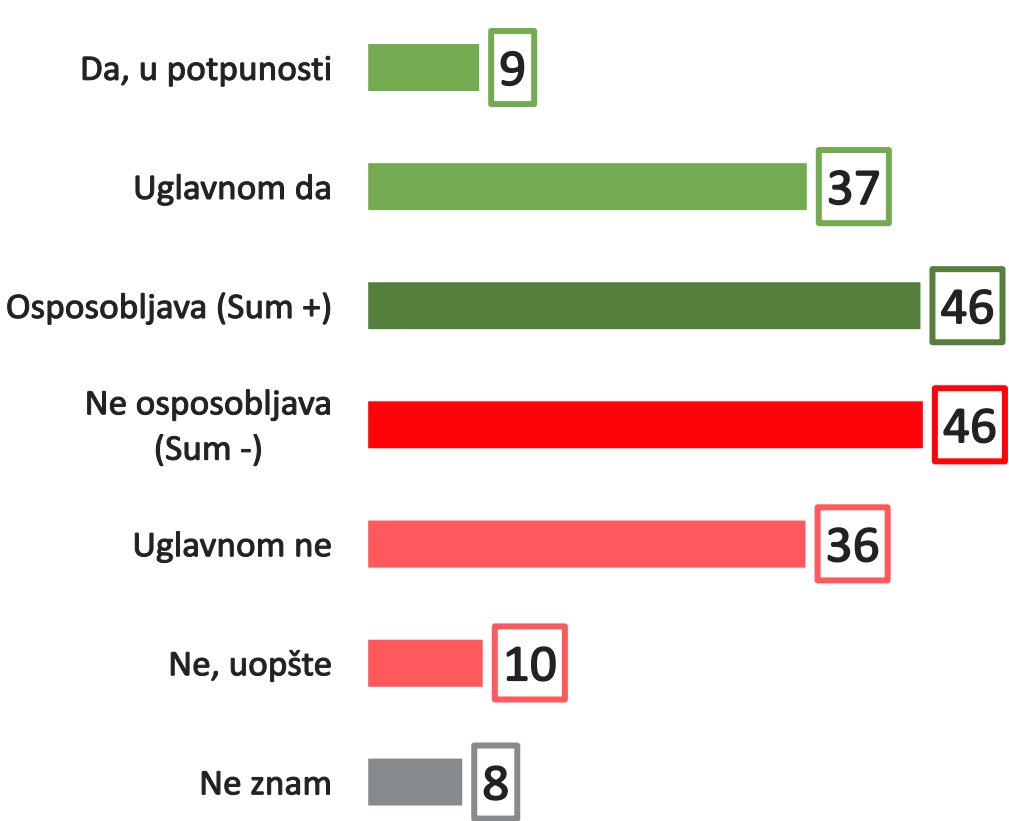

1. Položaj mladih u Crnoj Gori u pogledu zapošljavanja ocjenjuje se kao loš.
2. Mišljenja o tome da li formalno obrazovanje osposobljava mlade za posao veoma su podijeljena, a formalnom obrazovanju najviše se zamjera to što **ne pruža dovoljno praktičnih znanja i praktičnog rada, kao ni dovoljno znanja stranih jezika i rada na računaru**. Tako se kao željene reforme obrazovnog sistema predlažu upravo uvođenje većeg broja predmeta koji nude praktičan rad i praktična znanja, uz uvođenje i dodatnih kurseva stranih jezika.
3. Dominantno je mišljenje da **državne obrazovne ustanove bolje pripremaju mlade za tržište rada** u odnosu na privatne.
4. Većina građana Crne Gore, naročito stanovnici sjevera, smatra da su **mladi spremni da pohađaju dodatne obuke** zarad lakšeg nalaženja posla.

Mišljenja građana Crne Gore o tome da li formalno obrazovanje osposobljava mlade za posao veoma su podijeljena, tj. procenti onih koji smatraju da osposobljava i onih koji smatraju da ne osposobljava su izjednačeni. Više i visoko obrazovani građani češće misle da završena škola/fakultet osposobljavaju mlade za posao, dok je ovo mišljenje najređe kod nezapošljenih.

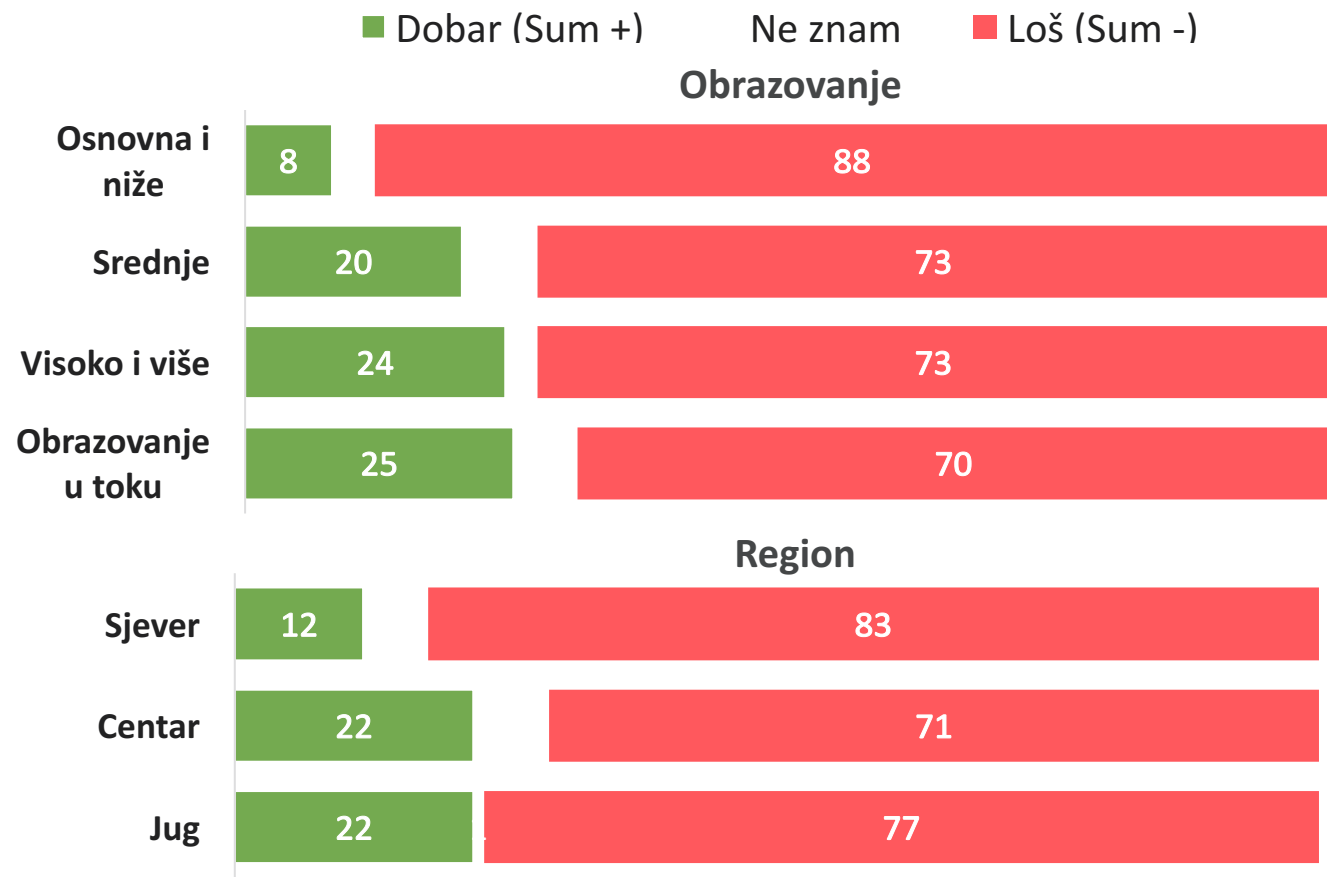
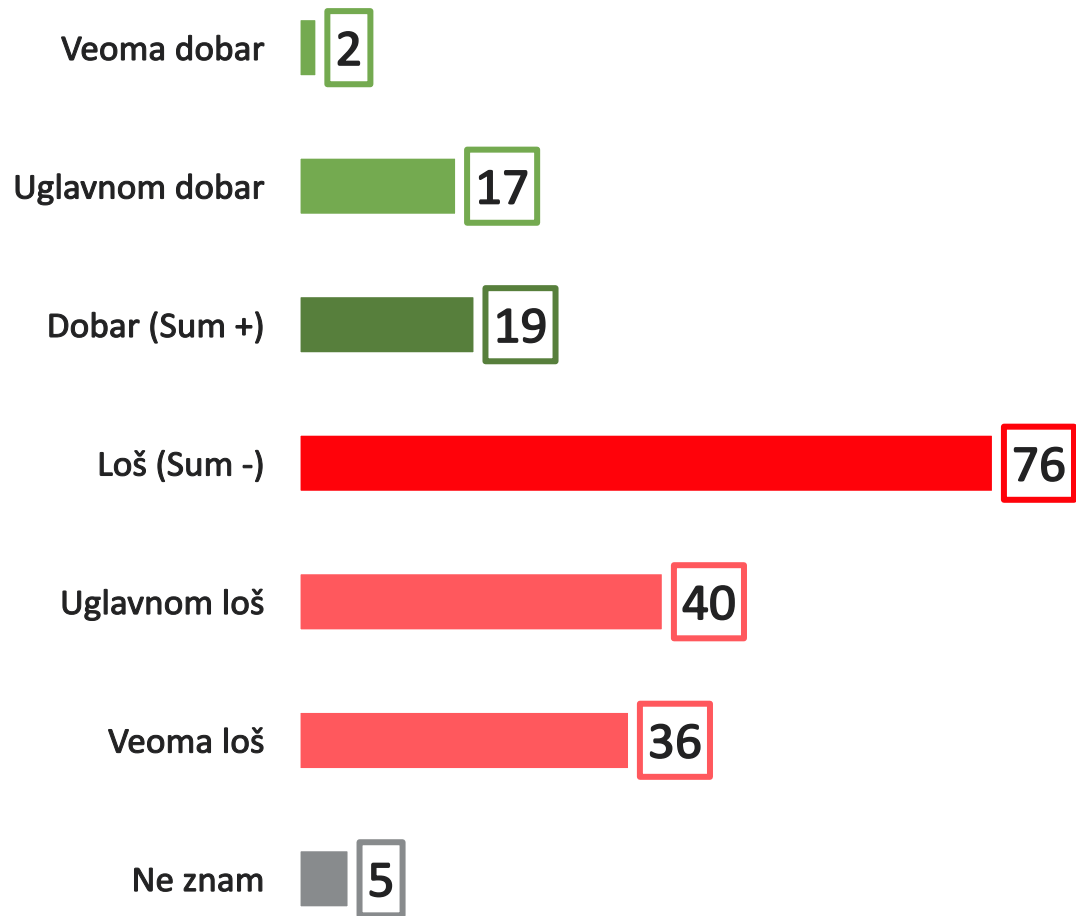
Da li smatrate da završeno formalno obrazovanje, odnosno završena škola/fakultet osposobljava mlade za posao za koji su se školovali?

Većina građana Crne Gore smatra da je položaj mladih ljudi u ovoj zemlji u pogledu zapošljavanja loš. Građani sa osnovnim i nižim obrazovanjem, kao i građani iz sjeverne regije pesimističniji su u vezi sa ovim pitanjem u odnosu na ostale.

Kako biste generalno ocijenili položaj mladih ljudi u Crnoj Gori kada je u pitanju zapošljavanje?

U kontekstu osposobljavanja mladih za poslove, školama i fakultetima najviše se zamjera to što ne pružaju praktična znanja i iskustvo. Više od polovine građana nije umjelo da identifikuje znanja i vještine relevantne za pronalaženje posla koje im formalno obrazovanje nije pružilo.

A što biste rekli, koja su to znanja i vještine koje Vam formalno obrazovanje, odnosno završena škola/fakultet NIJE pružio/la, a koja su Vam korisna za pronalaženje posla. Molimo Vas navedite sve ono za šta smatrate da Vam formalno obrazovanje nije pružilo, a da je Vama bilo ili jeste važno za pronalaženje posla.

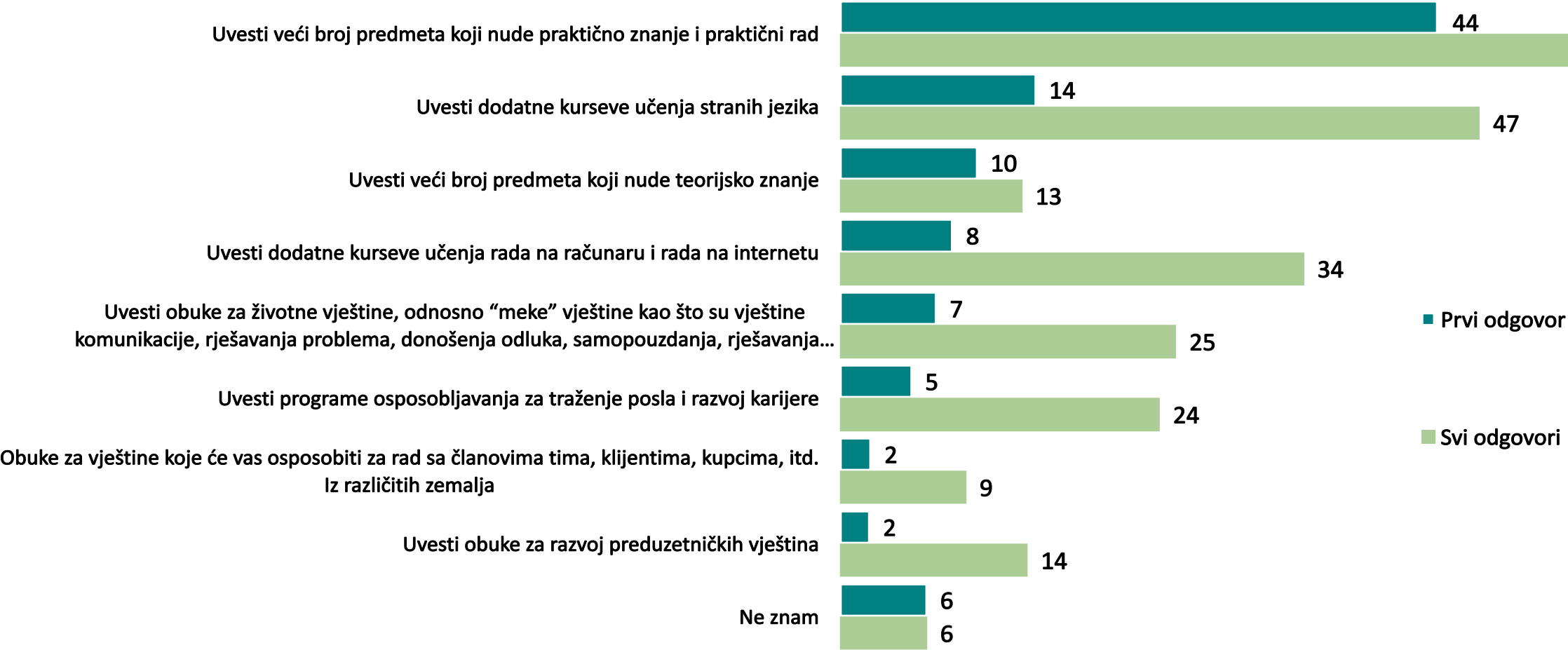

- Građani sa prihodima po članu domaćinstva većim od 250 eura, kao i građani iz centra i sa juga Crne Gore češće navode da im formalno obrazovanje od znanja i vještina relevantnih za pronalaženje posla nije pružilo praktična znanja i iskustva, znanje stranih jezika i vještinu rada na računaru

I u slučaju željenih reformi obrazovnog sistema najčešće se navodi uvođenje većeg broja predmeta koji nude praktično znanje i praktičan rad, a zatim uvođenje dodatnih kurseva stranih jezika. Građani uzrasta od 15 do 19 godina češće u odnosu na ostale navode uvođenje dodatnih kurseva rada na računaru, dok više i visoko obrazovani češće ističu uvođenje predmeta koji nude teorijsko znanje.

Molim Vas da prema Vašem mišljenju izdvojite tri koraka koja su najvažnija za reformu obrazovnog sistema, a u cilju njegovog unapređenja i lakšeg pronalaženja posla kod mlađih. Šta biste stavili na prvo mjesto? A šta na drugo? Treće?

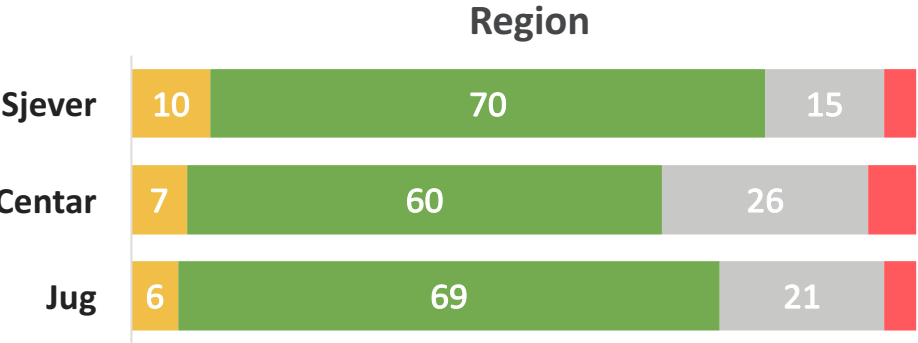
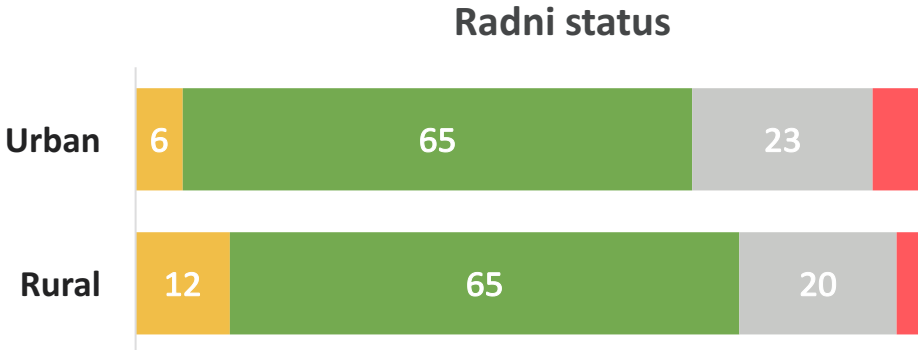
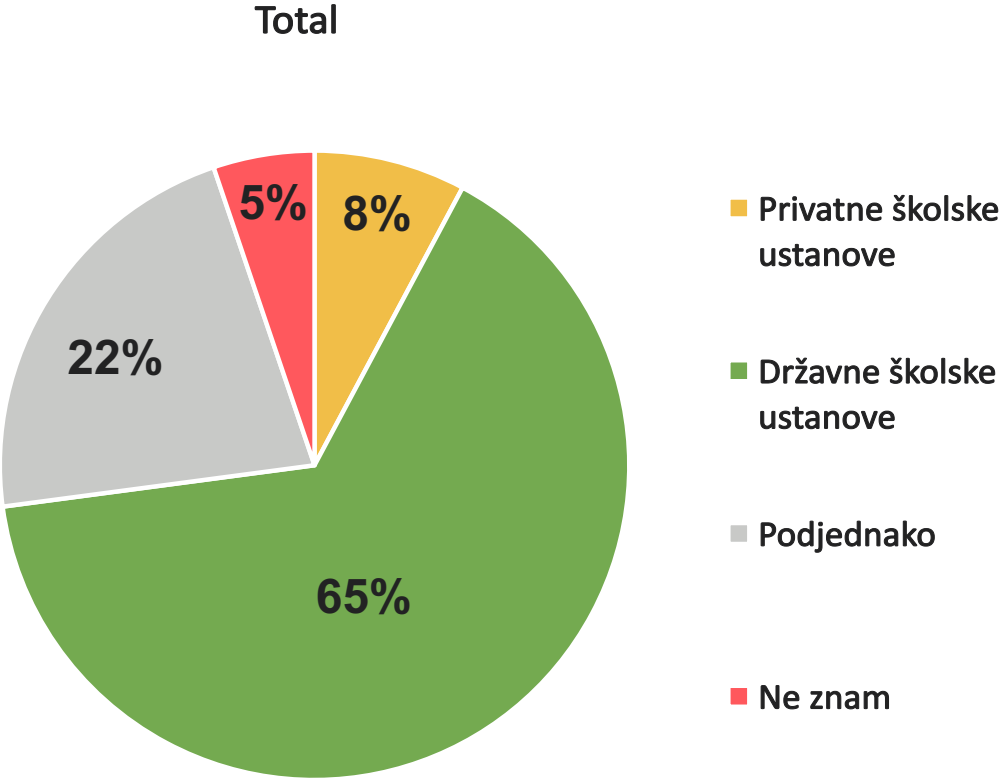

Spontani odgovori

Većina građana Crne Gore smatra da državne školske ustanove na bolji način pripremaju mlade za tržište rada u odnosu na privatne školske ustanove. Građani iz ruralnih sredina nešto češće iskazuju povjerenje prema privatnim školskim ustanovama u odnosu na one iz urbanih sredina, dok građani iz centra Crne Gore češće u odnosu na ostale smatraju da su privatne i državne ustanove podjednako dobro pripremaju mlade za tržište rada.

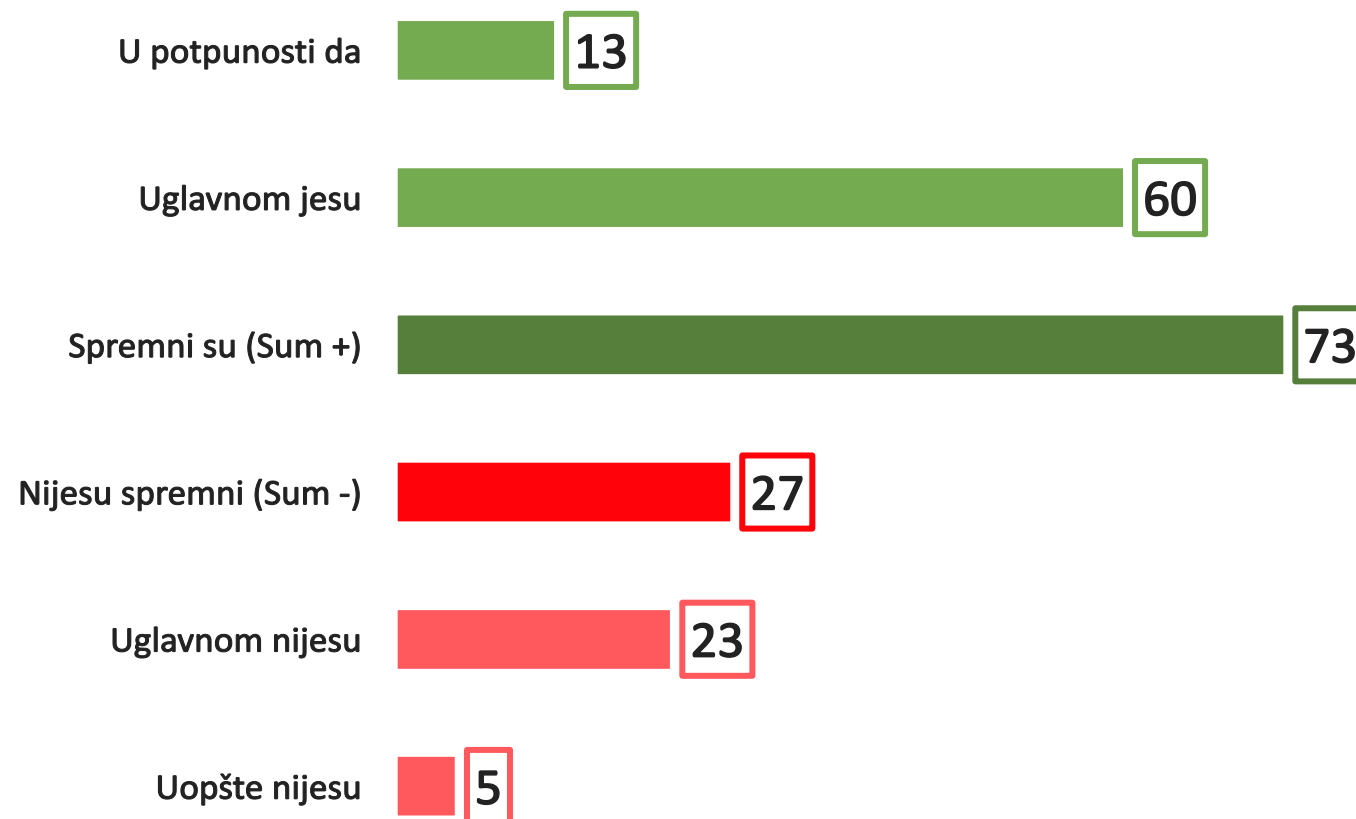
Prema Vašem mišljenju, da li trenutno postojeće privatne ili državne školske ustanove u Crnoj Gori na bolji način pripremaju mladu osobu za tržište rada?

Građani Crne Gore uglavnom su saglasni u ocjenama da su mladi spremni da pohađaju dodatne obuke radi lakšeg pronalaska posla.

A što mislite, u kojoj mjeri su danas mladi u Crnoj Gori spremni da pohađaju dodatne obuke radi lakšeg pronalaska posla? Na primjer, da idu na različite kurseve, obuke, razvoj vještina...?

- Građani iz sjeverne regije Crne Gore najčešće ističu da su mladi spremni na dodatne kurseve i obuke zarad lakšeg pronalaska posla.

Zapošljavanje

Ključni nalazi

1.

Preovladava mišljenje da se situacija u pogledu zapošljavanja **pogoršala u posljednjih pet godina**, dok se uticaj evropskih integracija na mogućnosti zapošljavanja najčešće ocjenjuje kao pozitivan, iako svi građani ne dijele ovo mišljenje.

2.

Veliki dio građana smatra da jedan od **ključnih kriterijuma za zapošljavanje predstavljaju veze**, dok su kompetencije u drugom planu. Ocjene spremnosti poslodavaca da zaposle mlade su podijeljene, a kao ključna barijere za zapošljavanje mladih navodi se **nedostatak iskustva**. Cijeni se i da **država i njene insitucije ne pomažu mladima dovoljno** kada je riječ o zapošljavanju, a ocjene državnih programa stručnog osposobljavanja su podijeljene. Upoznatost sa institucijama koje sprovode programe stručnog osposobljavanja ili profesionalog savjetovanja generalno je niska.

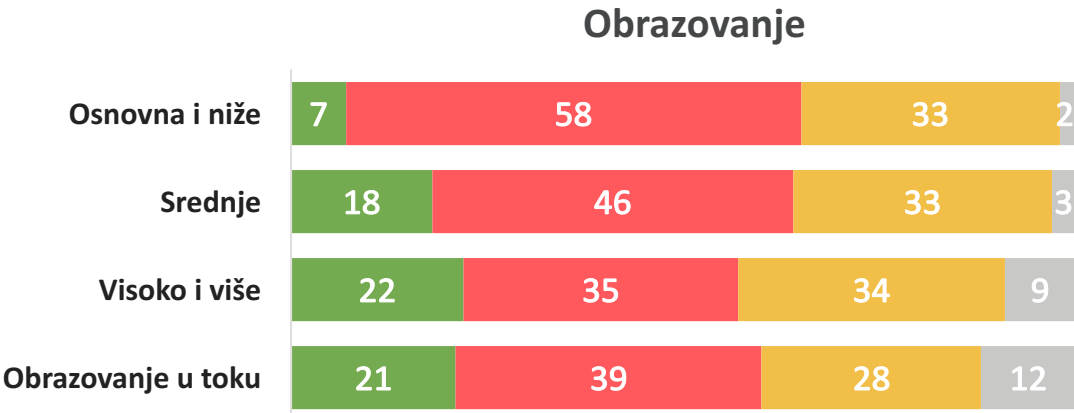
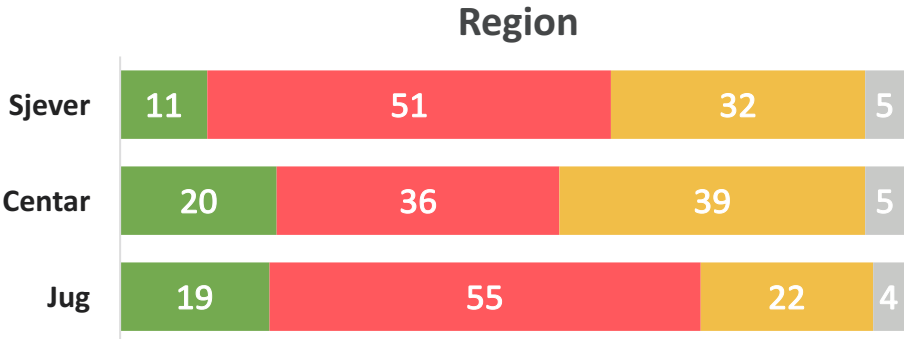
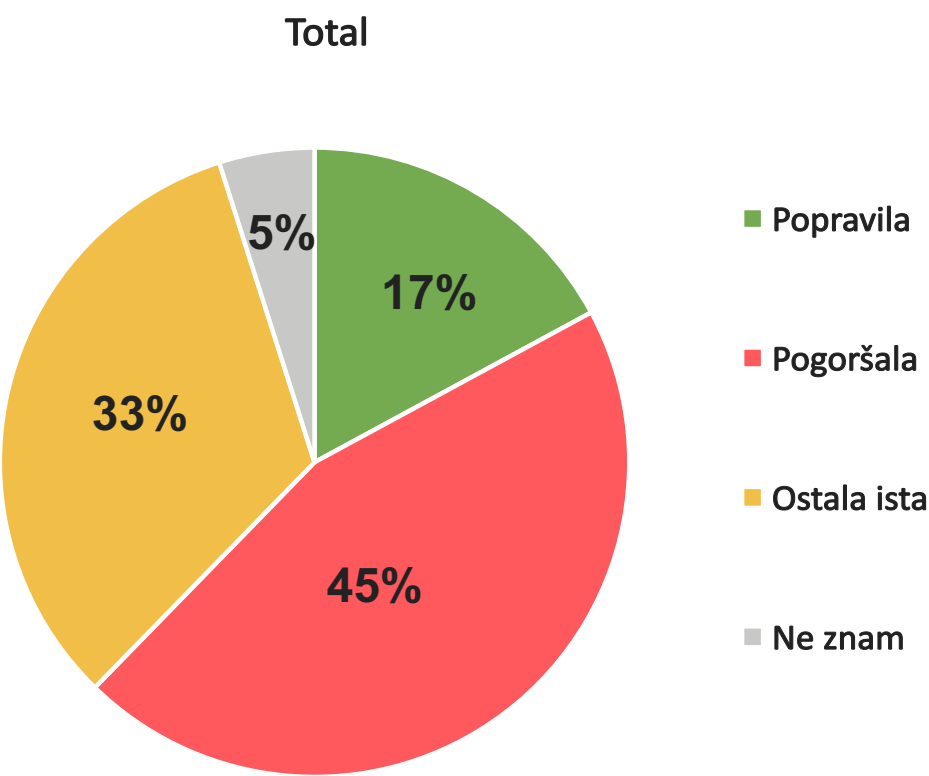
3.

Dominantan je utisak da **mladi preferiraju zapošljavanje u državnom sekoru**. Ocjene mogućnosti za volontiranje i sticanje iskustva, kao i ocjene spremnosti mladih za tako nešto veoma su podijeljene. Prilikom traganja za poslom, najviše građana sarađivalo je sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, a iskustva se pretežno ocjenjuju kao pozitivna, iako većina građana nije kroz ovu saradnju uspjela da nađe posao. Većina stanovništva Crne Gore smatra da su **mladi spremni da odu u drugu zemlju radi pronalaska posla**, i to najprije u Njemačku i SAD.

Najveći udio građana smatra da se situacija u pogledu zapošljavanja u Crnoj Gori u posljednjih 5 godina pogoršala. Stanovnici iz južne regije imaju negativnije viđenje u odnosu na stanovnike drugih regiona, dok su građani sa osnovnim ili nižim obrazovanjem pesimističniji u odnosu na ostale.

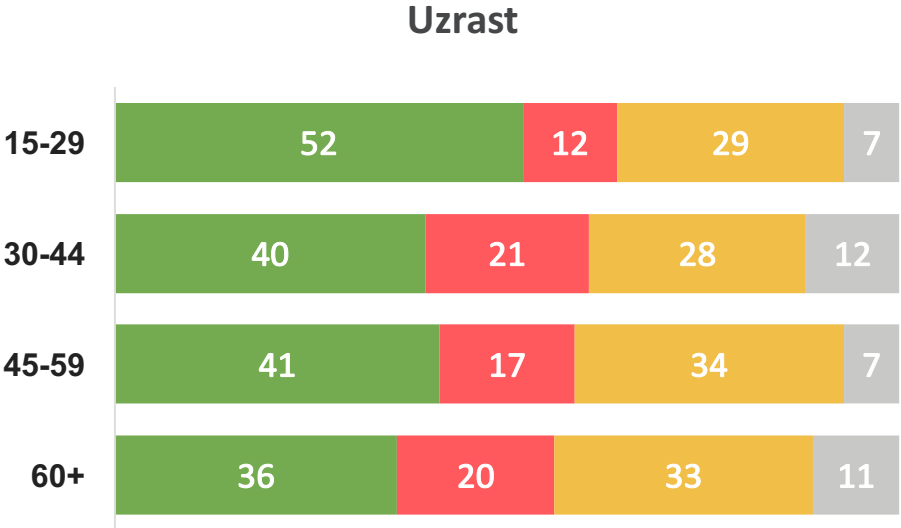
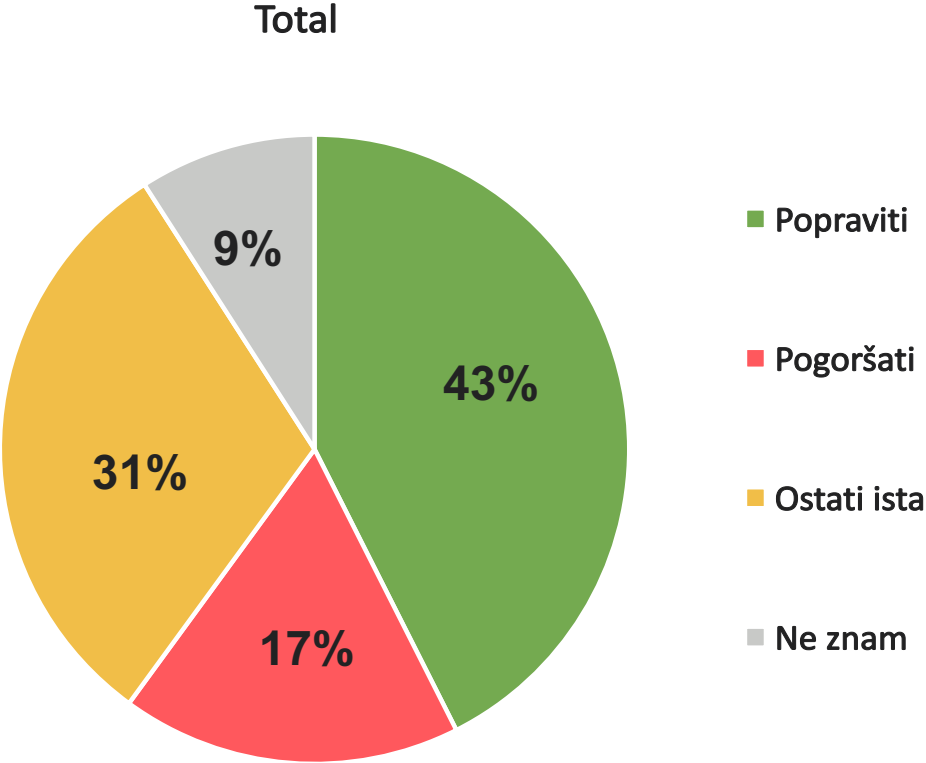
Kada posmatrate situaciju sa zapošljavanjem u Crnoj Gori u poređenju sa periodom od prije 5 godina, da li biste rekli da se ova situacija sada...

Mišljenja o uticaju procesa evropskih integracija na mogućnosti zapošljavanja u Crnoj Gori su podijeljena, a najveći udio građana smatra da će ovaj proces popraviti situaciju u pogledu zapošljavanja. Građani uzrasta od 15 do 29 godina imaju najoptimističnija očekivanja o uticaju evropskih integracija na situaciju sa zapošljavanjem.

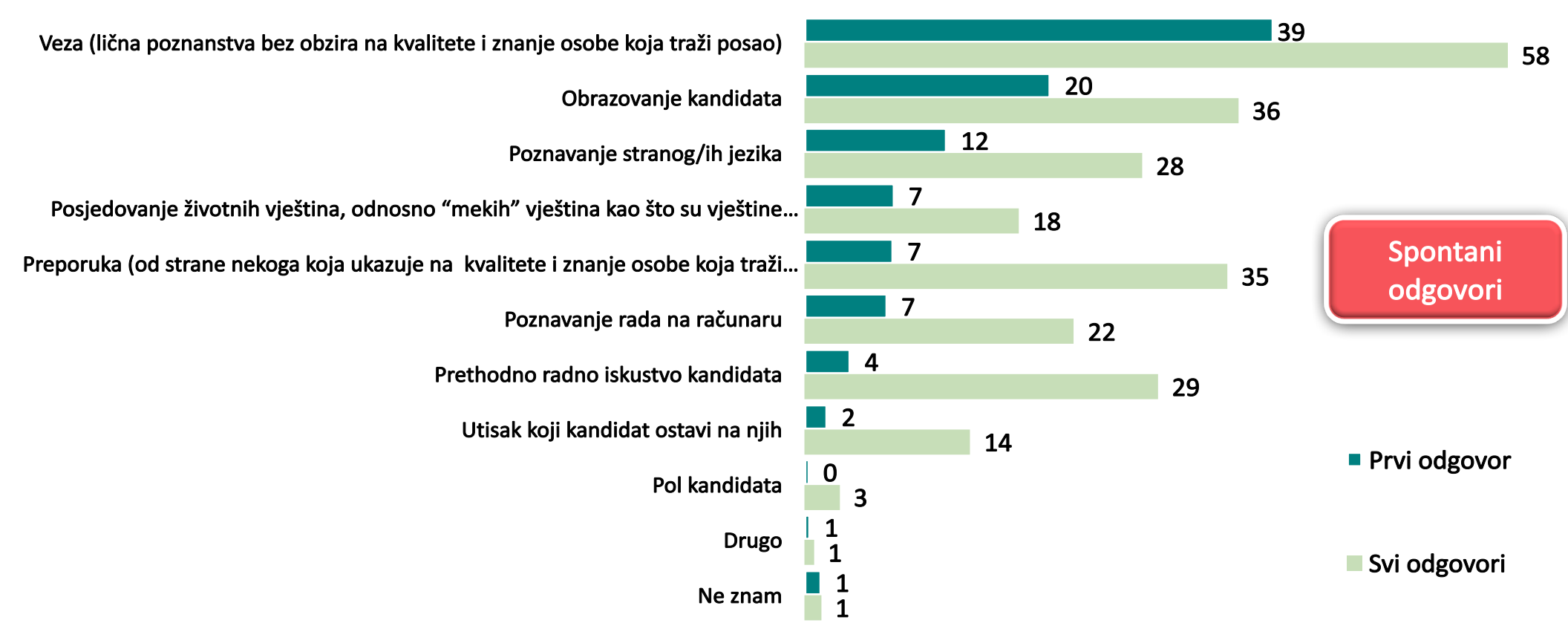
A da li smatrate da će se sa procesom integracije u EU, situacija sa zapošljavanjem mladih u Crnoj Gori...

Kao jedan od tri najvažnija kriterijuma na osnovu kojeg poslodavci biraju kandidate više od polovine građana Crne Gore navodi veze i lična poznanstva. Kao drugi važni kriterijumi navode se obrazovanje kandidata i poznavanje stranog jezika.

Koji je po Vašem mišljenju najvažniji kriterijum na osnovu kojeg poslodavci biraju kandidate za posao? Koji kriterijum je na prvom mjestu? Koji na drugom? Koji je na trećem mjestu?

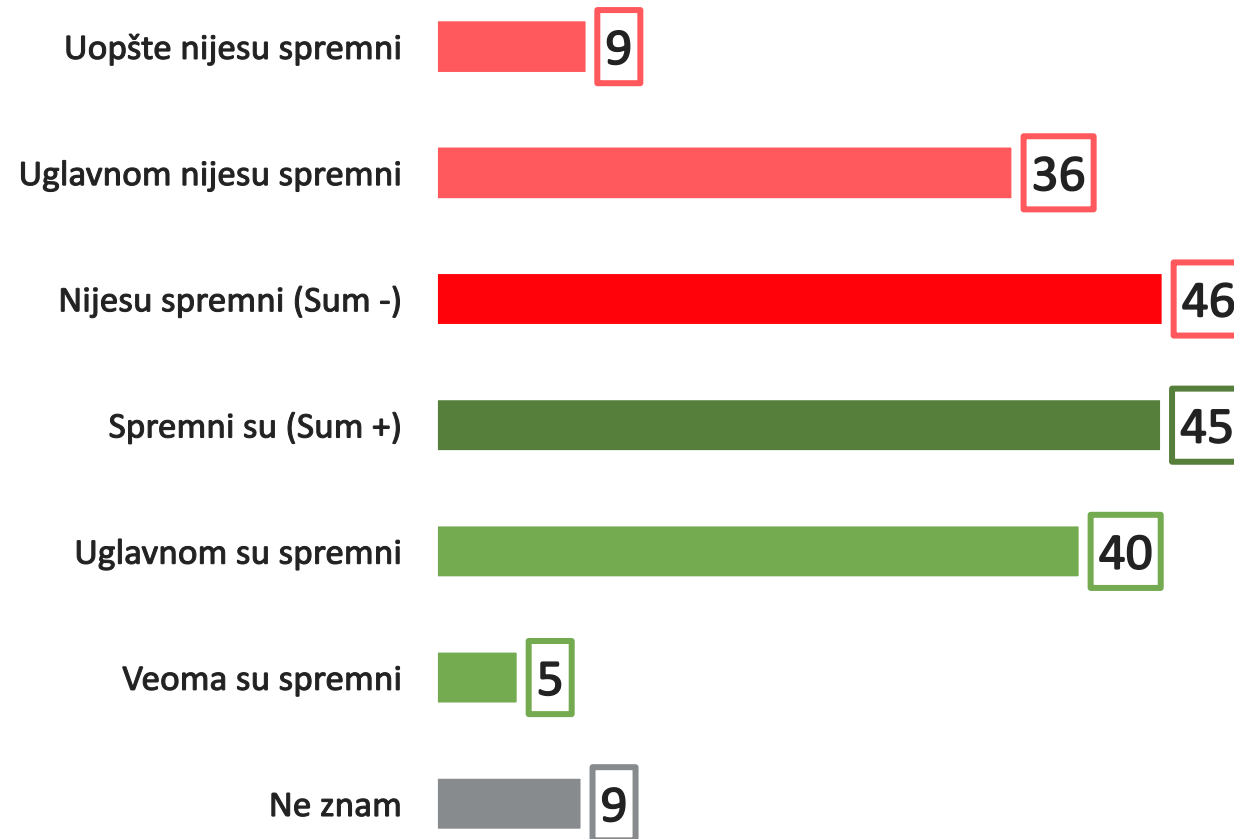
Spontani
odgovori

- Visoko i više obrazovani češće navode obrazovanje kandidata
- Stanovnici iz južne regije znatno češće u odnosu na sve ostale ističu važnost preporuka

Javnost Crne Gora polarizovana je kada je riječ o tome da li su poslodavci spremni da zaposle mlade, sa jednakim udjelom onih koji smatraju da jesu i da nijesu spremni.

Po Vašem mišljenju, u kojem stepenu su poslodavci u Crnoj Gori spremni da zaposle mlade?

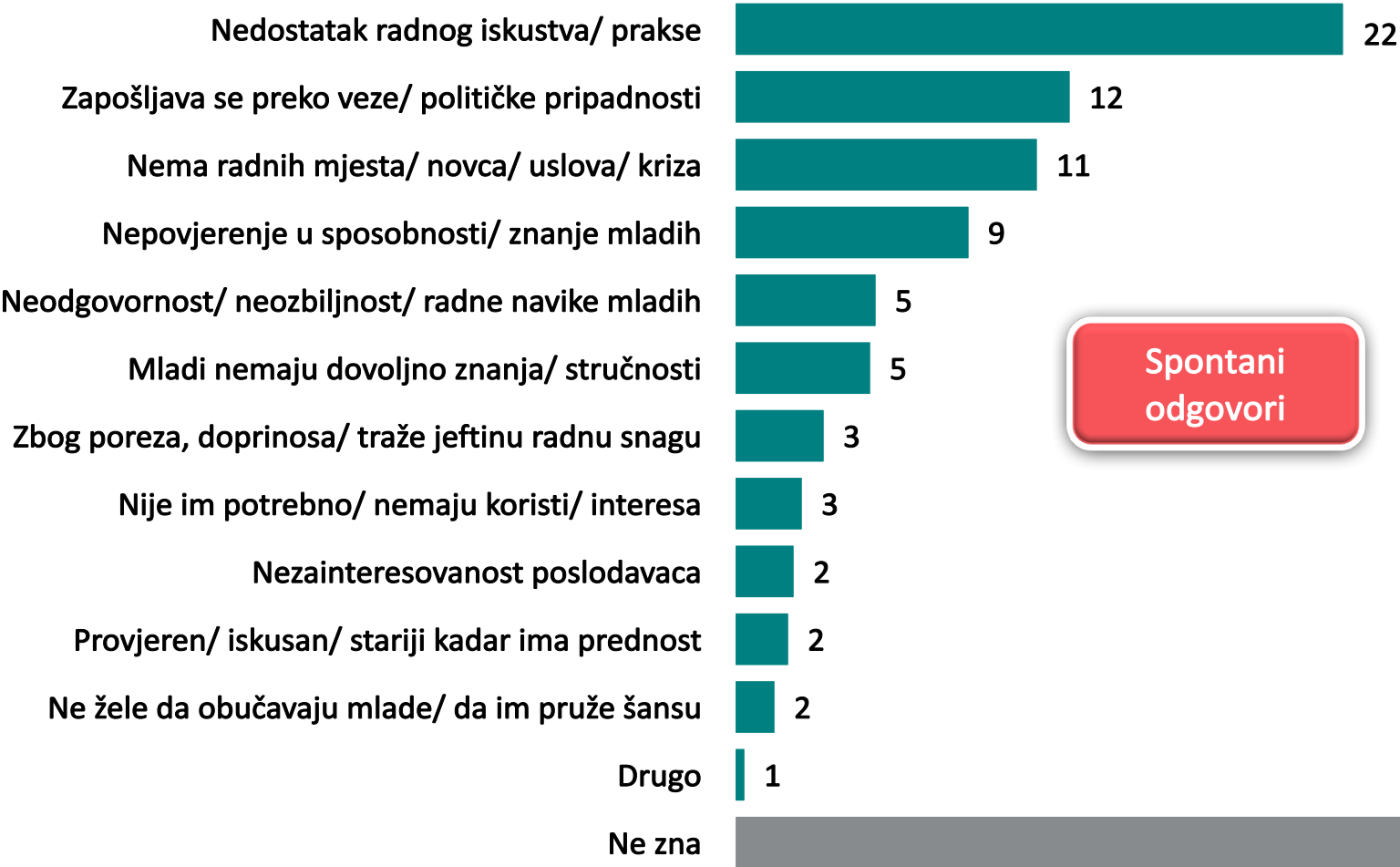

- Građani sa osnovnim i nižim obrazovanjem, nezaposleni građani, kao i oni sa prihodima po članu domaćinstva nižim od 150 eura rjeđe u odnosu na opštu populaciju navode da su poslodavci spremni da zaposle mlade

Među onima koji smatraju da poslodavci nijesu spremni da zaposle mlade najčešće se kao razlozi za to prepoznaju nedostatak radnog iskustva i zapošljavanje preko veze ili po političkoj liniji, kao i opšti nedostatak radnih mjesta.

Što mislite iz kojeg razloga poslodavci nijesu spremni da zaposle mlade ljude?

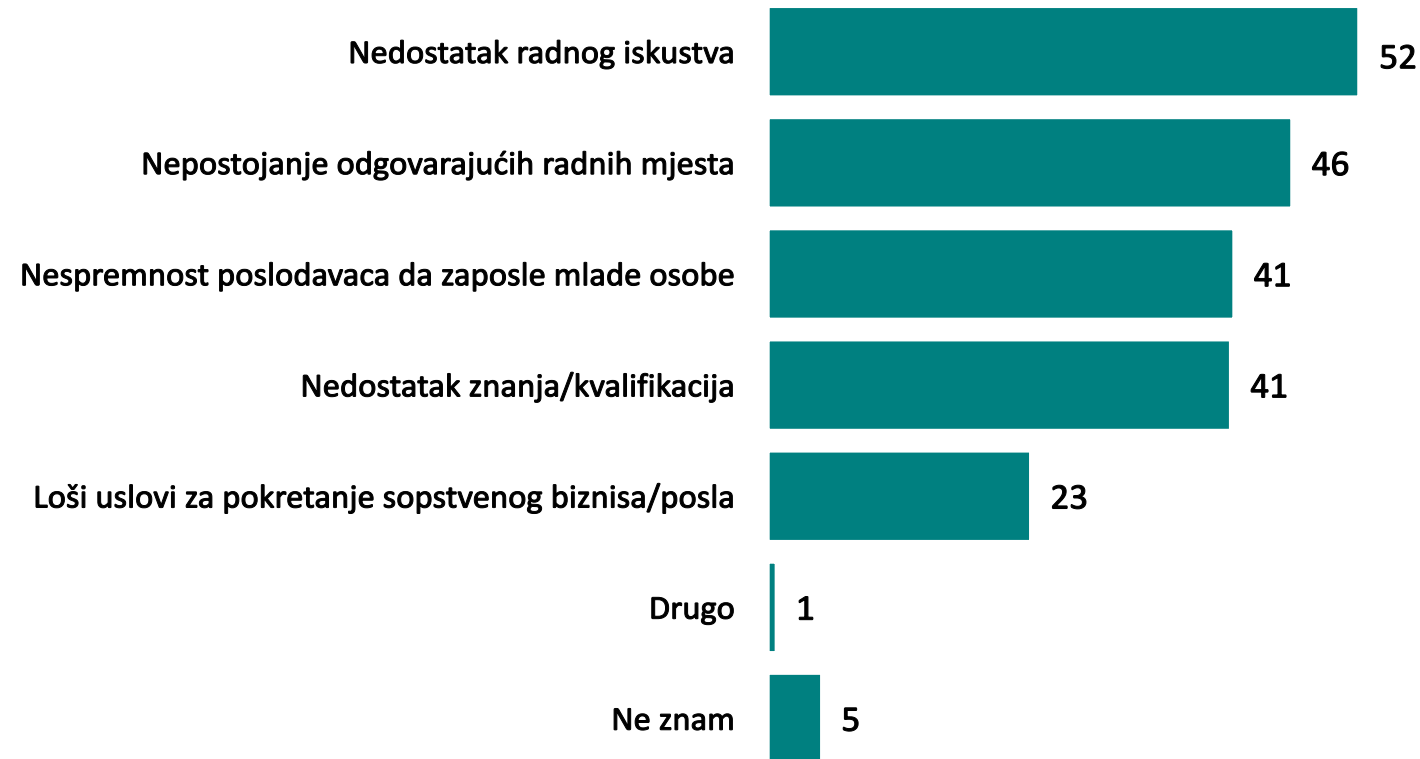
Spontani
odgovori

- Stariji od 60 godina, građani osnovnog ili nižeg obrazovanja, stanovnici ruralnih sredina, kao i oni sa prihodima do 150 eura češće ističu zapošljavanje preko veze, dok stanovnici iz centralnog dijela i oni sa prihodima većim od 250 eura češće navode nedostatak radnog iskustva

Kao prepreke sa kojima se mladi suočavaju pri ulasku u svijet rada najčešće se izdvajaju nedostatak radnog iskustva i nepostojanje odgovarajućih radnih mjesta.

Što biste rekli, sa kojim preprekama se suočavaju mladi u Crnoj Gori pri napuštanju obrazovnog sistema i ulasku u "svijet rada"?

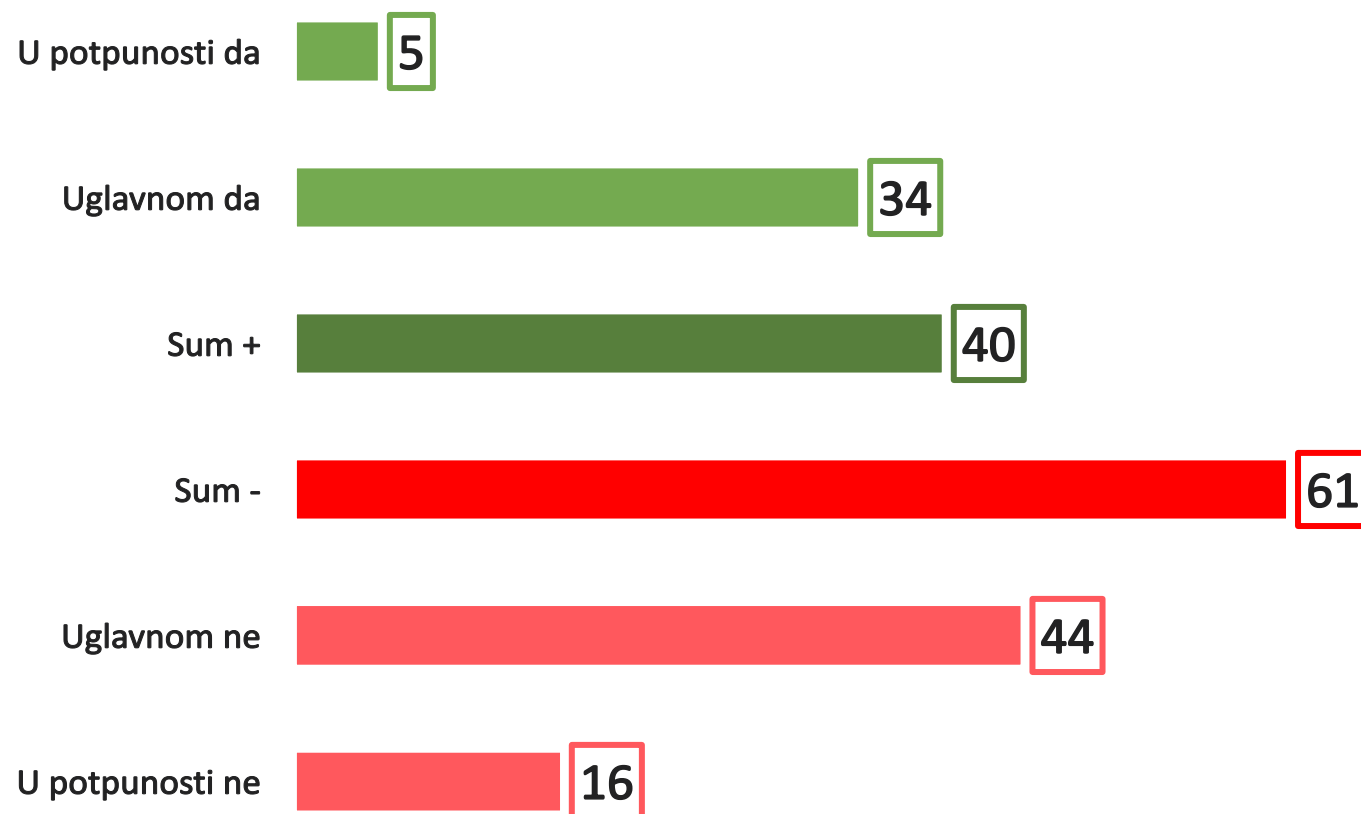

Spontani odgovori

- Muškarci češće u odnosu na sve ostale navode nedostatak znanja/kvalifikacija
- Građani iz centralnog dijela češće navode nedostatak radnog iskustva
- Nezaposleni češće u odnosu na opštu populaciju ističu loše uslove za pokretanje sopstvenog biznisa

Preovlađujuće mišljenje građana Crne Gore jeste da država i državne institucije ne pomažu mladima u dovoljnoj mjeri kada je riječ o zapošljavanju.

Što biste rekli, da li država i državne institucije u dovoljnoj mjeri pomažu mladima za zapošljavanje?

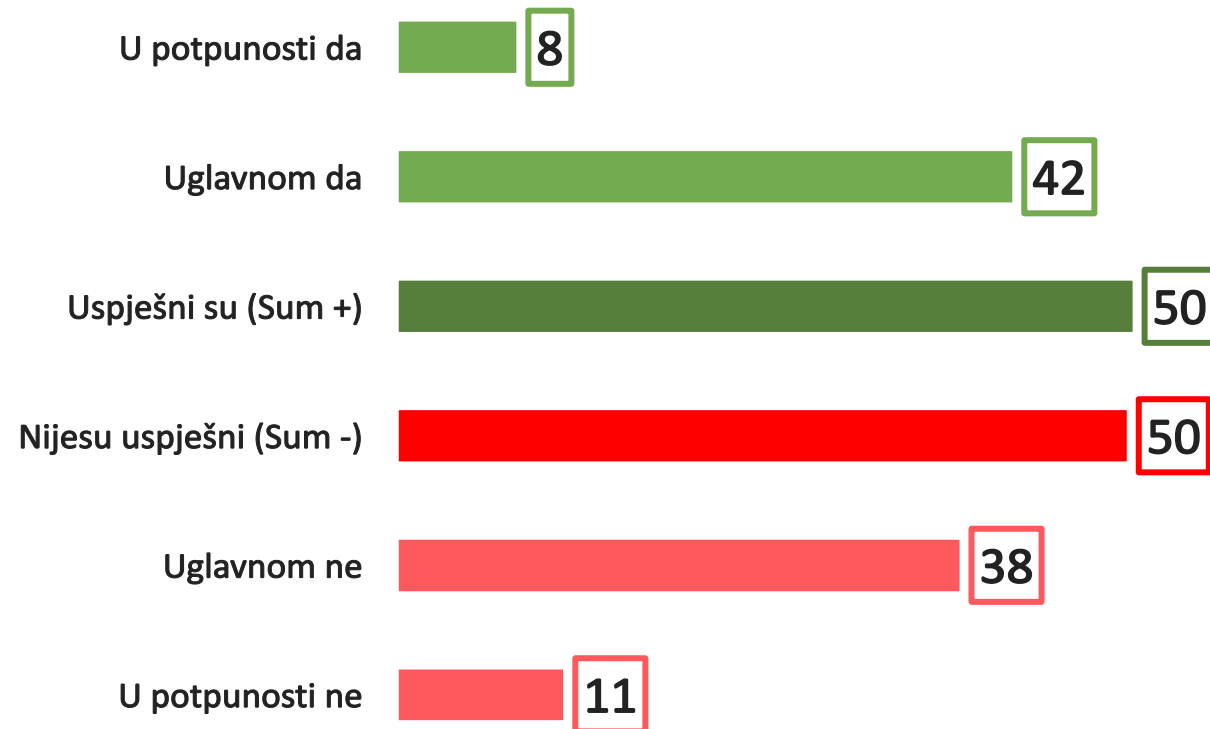

- Građani stariji od 60 godina češće u odnosu na opštu populaciju smatraju da država i državne institucije mladima uglavnom ne pomažu u zapošljavanju

Program stručnog osposobljavanja koji je pokrenula Vlada Crne Gore veoma se različito ocjenjuje od strane građana, toliko da je broj onih koji daju pozitivne ocjene i onih koji daju negativne ocjene izjednačen.

Neki ljudi smatraju da je program stručnog osposobljavanja koji je pokrenula Vlada Crne Gore jasan znak da država vodi računa o mladima i njihovom procesu sticanja vještina i praktičnih iskustava u procesu zapošljavanja. Šta biste Vi rekli, u kojoj mjeri su ovi program uspješni?

- Visoko i više obrazovani, oni koji se još uvijek obrazuju, učenici i studenti pozitivnije ocjenjuju ove programe u odnosu na opštu populaciju, dok stariji od 60 godina i građani sa osnovnim ili nižim obrazovanjem češće daju negativne ocene

Većina građana ne zna ni jednu instituciju koja sprovodi program stručnog osposobljavanja. Među onima koji pak znaju, najčešće je navođen Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

A da li znate za neku instituciju koja sprovodi Program stručnog osposobljavanja?

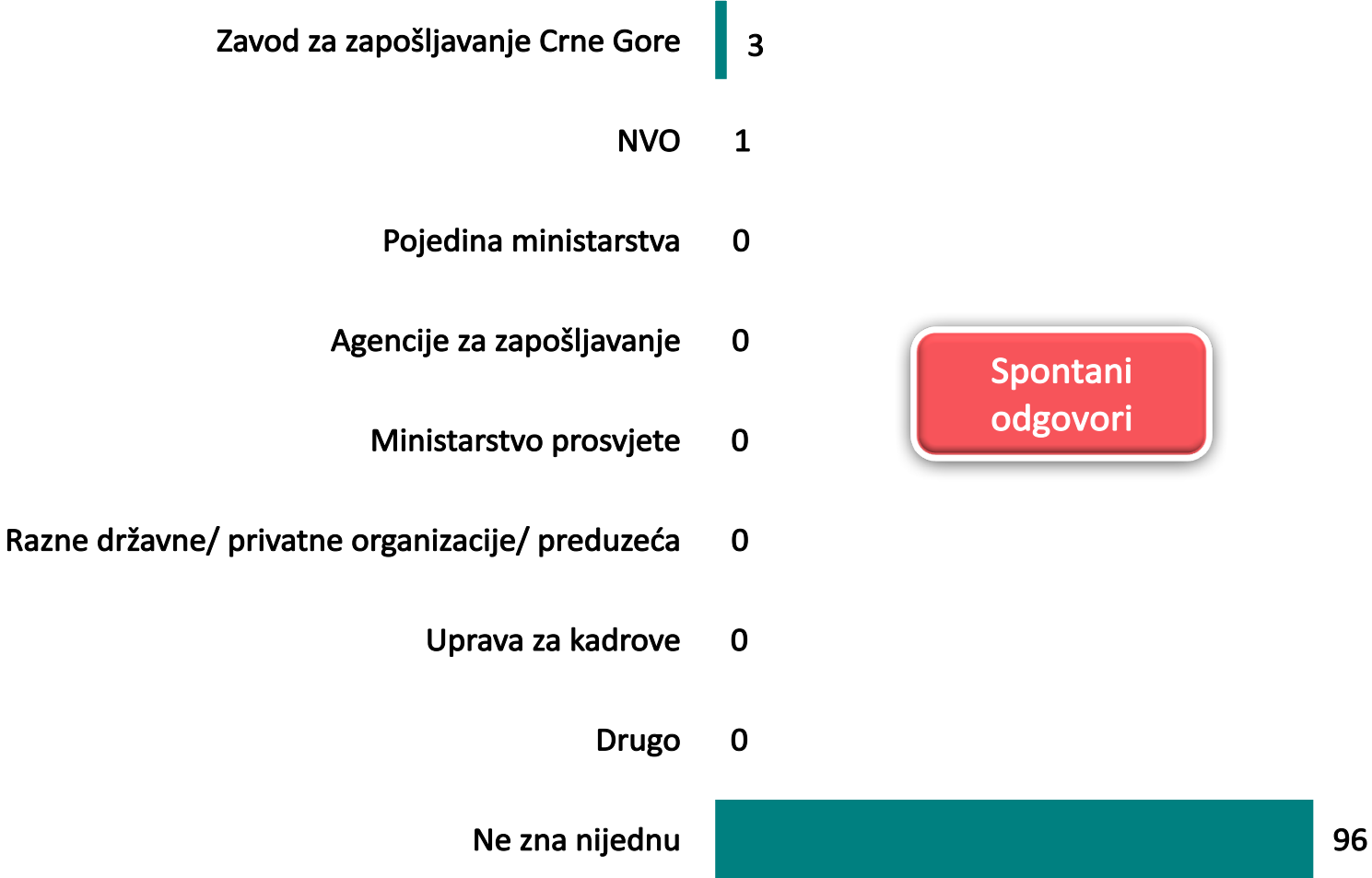
Spontani
odgovori

- Muškarci, srednje obrazovani građani i zaposleni građani češće u odnosu na ostale spontano navode Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Značajna većina građana ne zna ni za jednu instituciju koja sprovodi program profesionalnog/karijernog savjetovanja. Ni jedna kategorija stanovništva ne izdvaja se kao informisanija u odnosu na ostale po ovom pitanju.

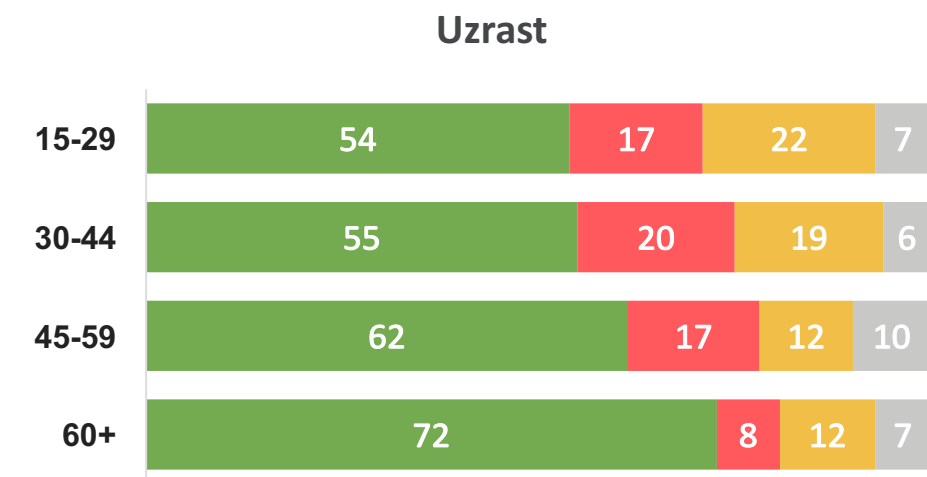
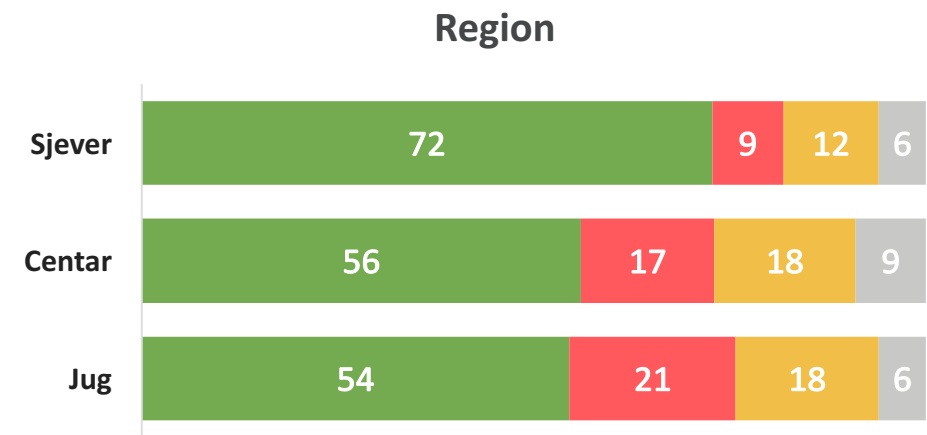
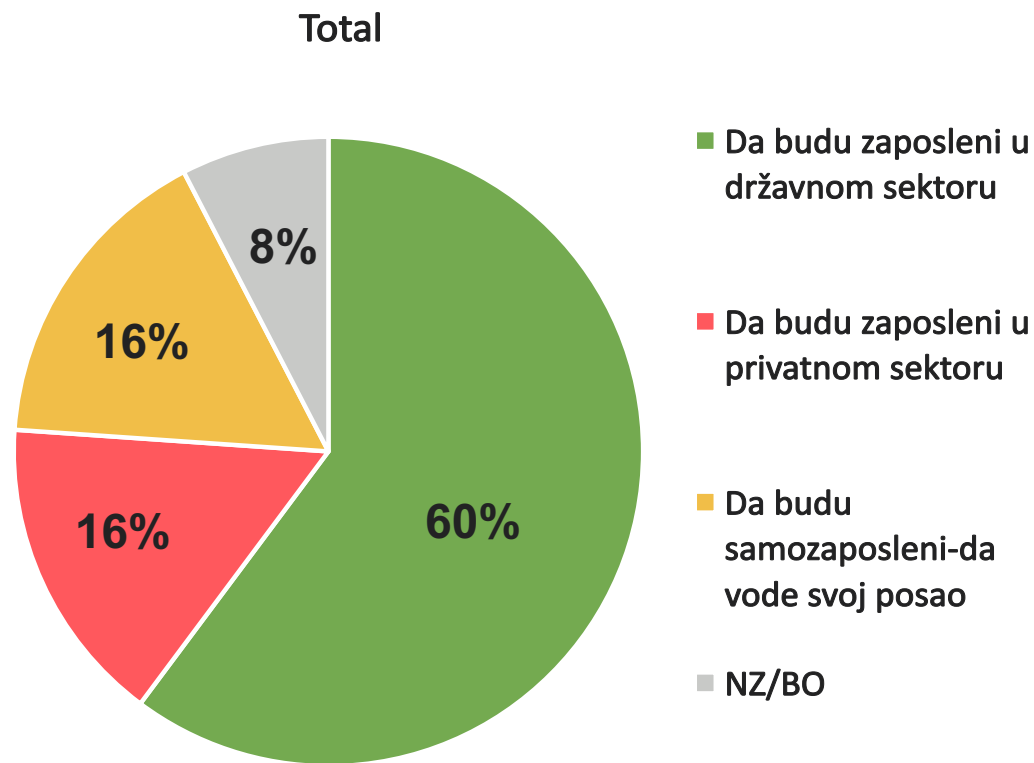
Da li znate za neku instituciju koja sprovodi program profesionalnog/karijernog savjetovanja?

Većina građana Crne Gore smatra da mladi preferiraju da budu zaposleni u državnom sektoru. Ovakvo gledište posebno je naglašeno među stanovnicima iz sjeverne regije i građanima starijim od 60 godina.

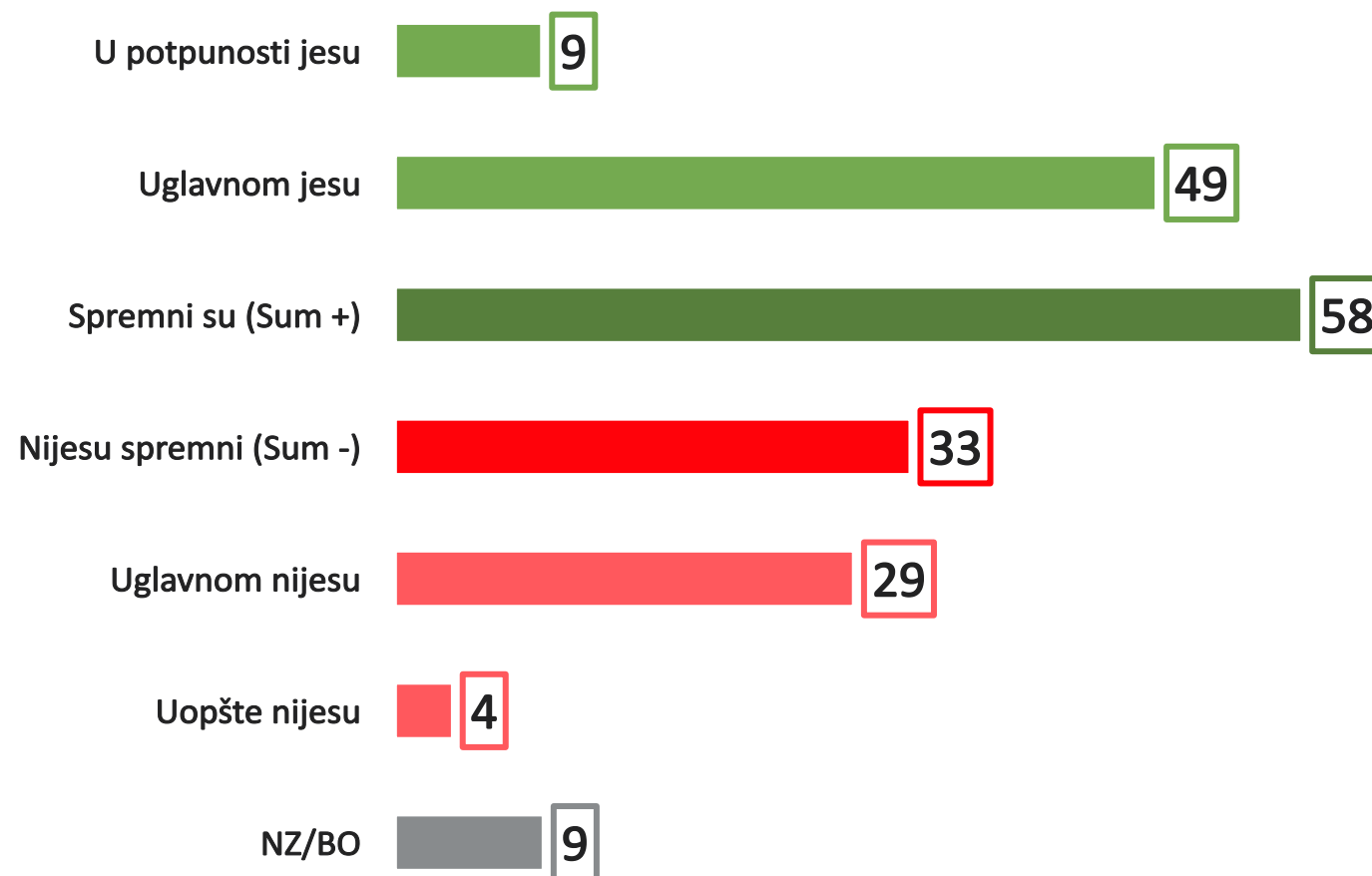
Generalno gledano, da li mislite da mladi ljudi u Crnoj Gori u većoj mjeri preferiraju zapošljavanje u državnom ili privatnom sektoru ili pak da budu samozaposleni?

Nešto više od polovine stanovništva smatra da su mladi u Crnoj Gori spremni na prekvalifikacije u cilju pronalaska posla.

Što mislite u kojoj mjeri su mladi danas u CG spremni na prekvalifikacije, a u cilju pronalaska posla?

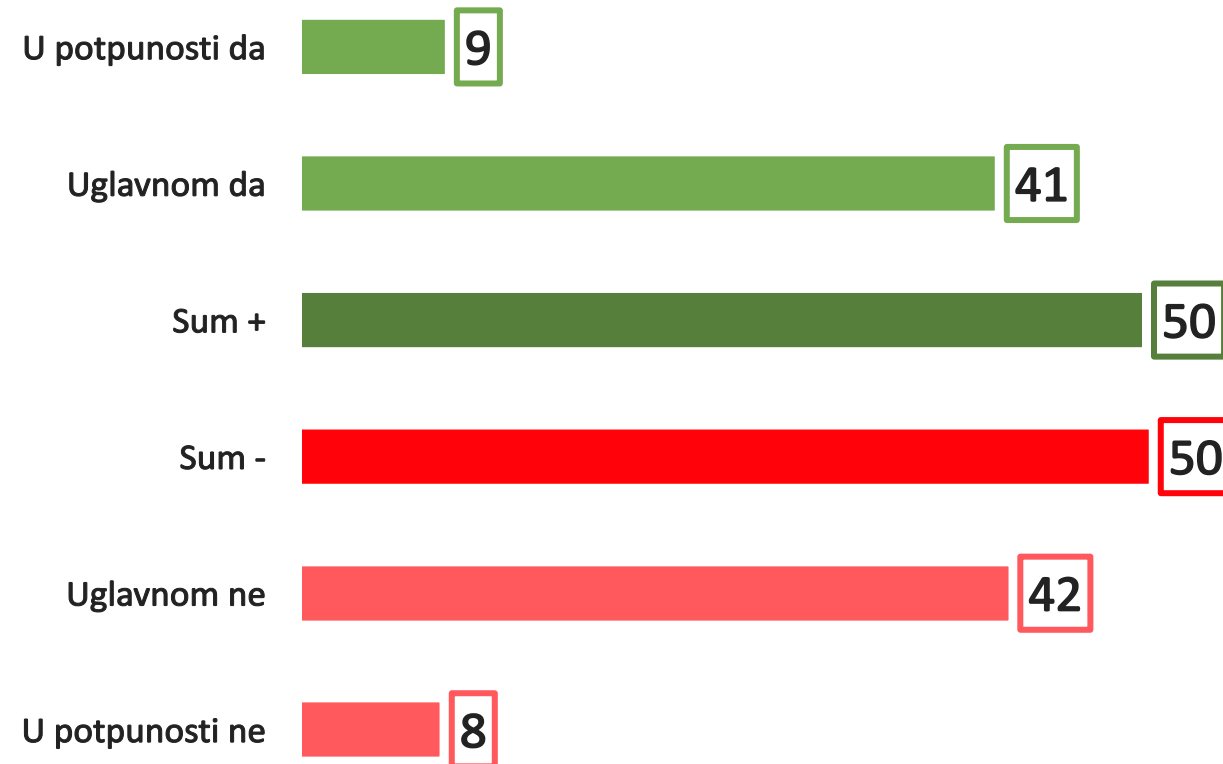

- Stanovnici iz sjevernog dijela češće u odnosu na opštu populaciju smatraju da su mladi spremni na prekvalifikaciju, dok visoko i više obrazovani češće odgovaraju da su mladi u potpunosti spremni na to

Mišljenja stanovništva Crne Gore veoma su podijeljena u pogledu toga da li u Crnoj Gori ima dovoljno prilika za volontiranje mladih i sticanje praktičnih iskustava prije zapošljavanja.

A što mislite da li u Crnoj Gori postoji dovoljno prilika mladih za volontiranje i sticanje praktičnih iskustva prije zapošljavanja?

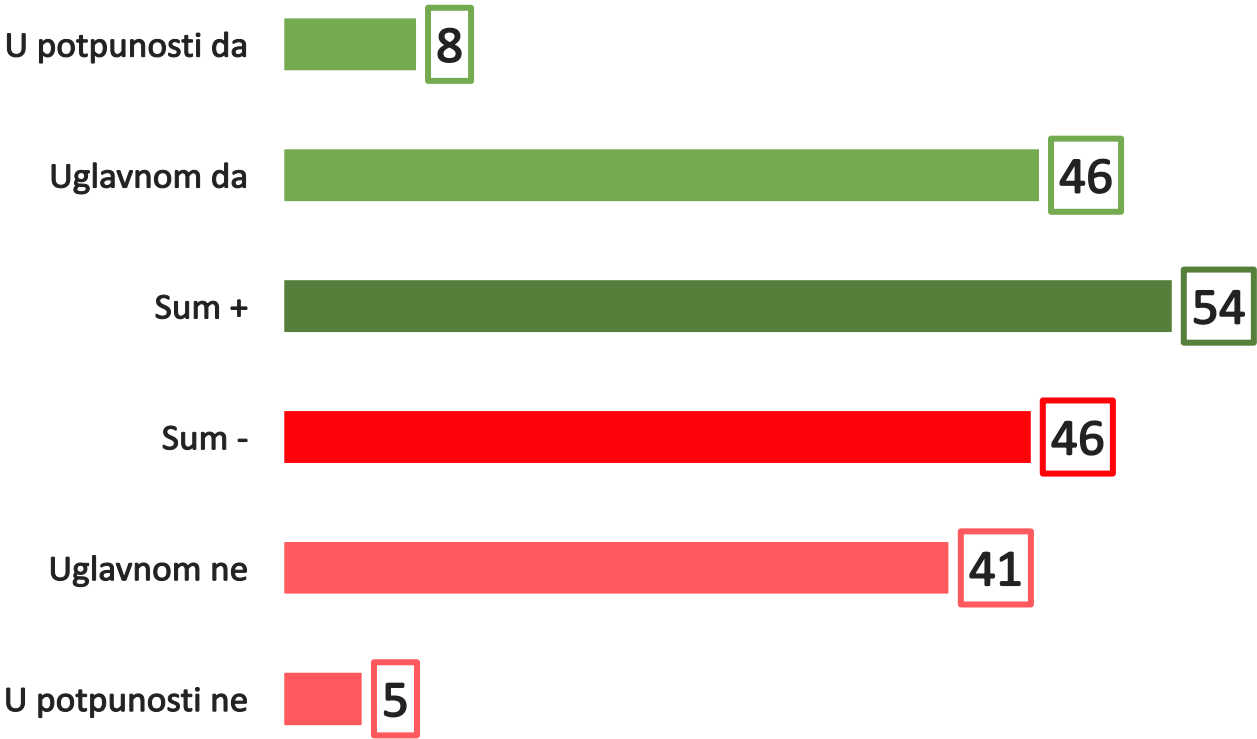

- Stanovnici iz sjeverne češće daju pozitivan odgovor u odnosu na opštu populaciju

Mišljenja su podijeljena i u pogledu toga u kojoj mjeri su mladi spremni da volontiraju i stiču praktična iskustva, no ipak nešto više od polovine građana vjeruje da jesu.

A što mislite u kojoj mjeri su mladi u Crnoj Gori spremni da volontiraju i stiču praktična iskustva prije zapošljavanja?

- Više od polovine stanovnika iz južne regije, suprotno viđenju opšte populacije Crne Gore, smatra da mladi **nijesu** spremni da volontiraju i stiču praktična iskustva prije zapošljavanja.

Većina građana Crne Gore prilikom traganja za poslom nije imala saradnju ili kontakte sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore. Srednje obrazovani građani uzrasta između 45-59 godina, kao i građani iz centralnog dijela češće su imali kontakte sa Zavodom. Među onima koji su imali kontakte većina navodi da nijesu uspjeli da nađu posao preko Zavoda, no generalno zadovoljstvo saradnjom ocjenjuje se pozitivno.

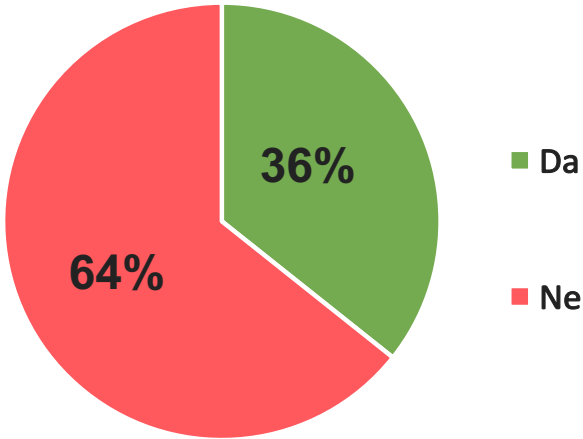

Da li ste prilikom dosadašnjeg traganja za poslom imali neku vrstu saradnje i kontakta sa ZAVODOM ZA ZAPOS LJAVANJE CRNE GORE?

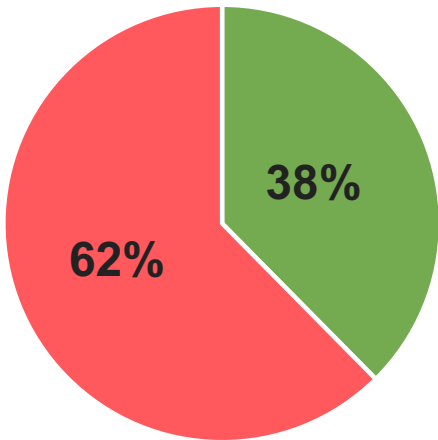
Da li ste do sada uspijevali da nađete neku vrstu poslovnog angažmana preko Zavoda za zapošljavanje Crne Gore?

U kojoj mjeri ste zadovoljni saradnjom koju ste ostvarili sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore? Molim Vas koristite skalu od 1 do 4, pri čemu 1 znači da uopšte niste zadovoljni izborom, a 4 znači da ste veoma zadovoljni

Total

■ Da
■ Ne

■ Da
■ Ne

Uopšte nisam zadovoljan/a

6

2

16

Sum -

22

Sum +

78

3

52

Veoma sam zadovoljan/a

26

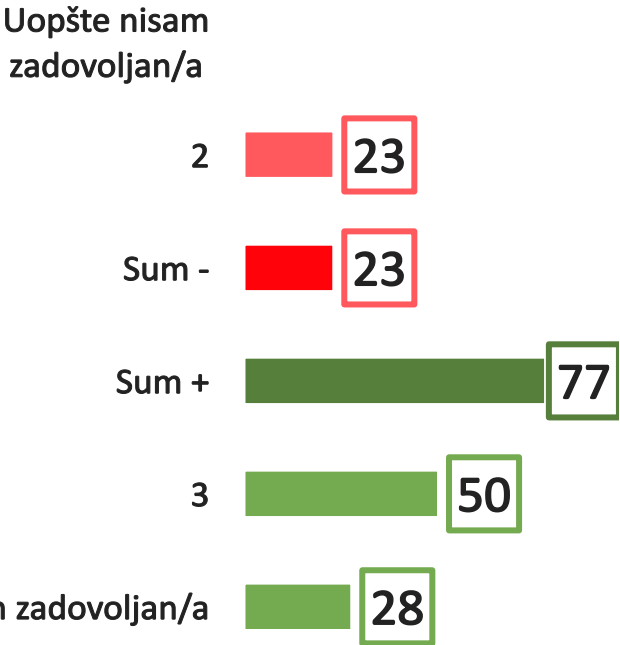
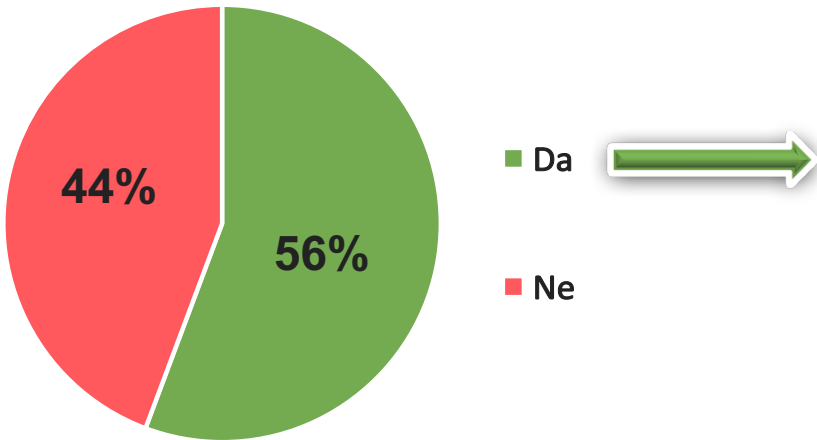
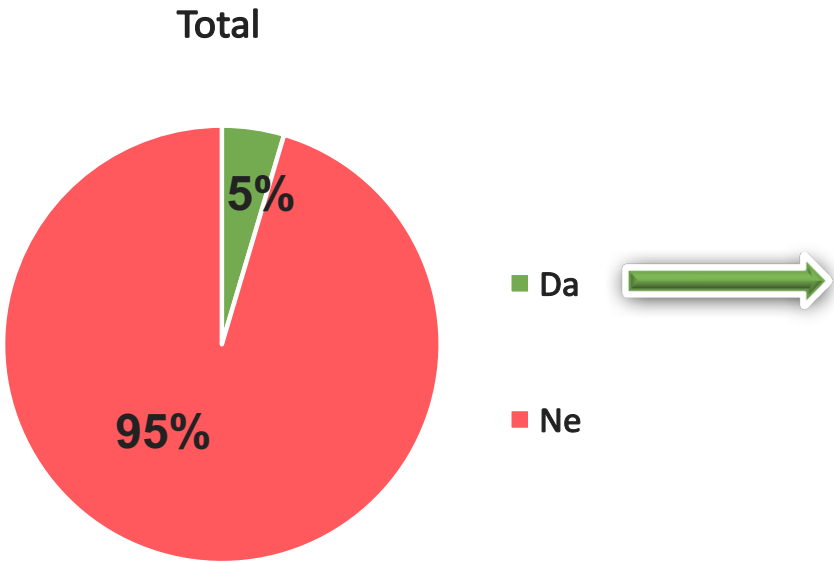
Skoro svi građani Crne Gore navode da pri traženju posla nijesu imali kontakte sa nevladinim organizacijama. Među onima koji, pak, jesu više od polovine uspjelo je preko NVO da nađe poslovni angažman, a većina je i zadovoljna ovom saradnjom.

Da li ste prilikom dosadašnjeg traganja za poslom imali neku vrstu saradnje i kontakta sa NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA?

Da li ste do sada uspijevali da nađete neku vrstu poslovnog angažmana preko Nevladinih organizacija?

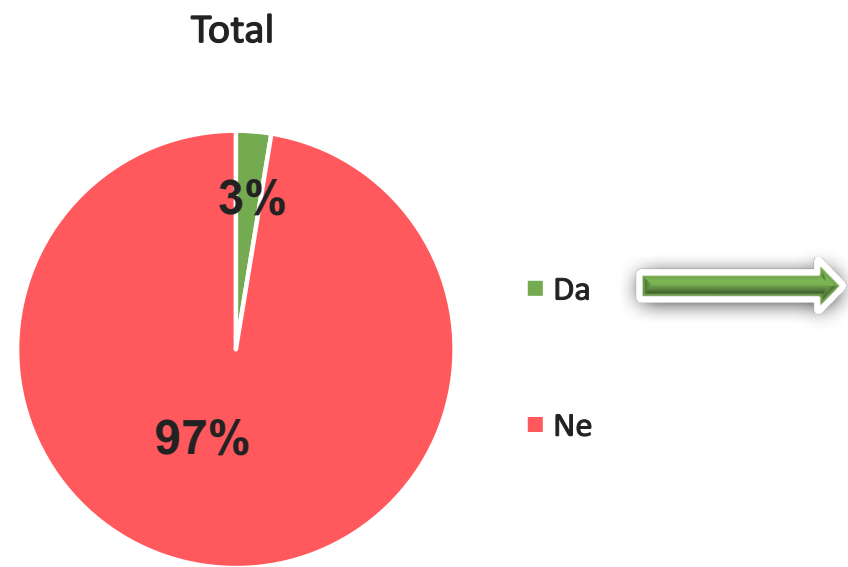
U kojoj mjeri ste zadovoljni saradnjom koju ste ostvarili sa Nevladinim organizacijama? Molim Vas koristite skalu od 1 do 4, pri čemu 1 znači da uopšte niste zadovoljni izborom, a 4 znači da ste veoma zadovoljni

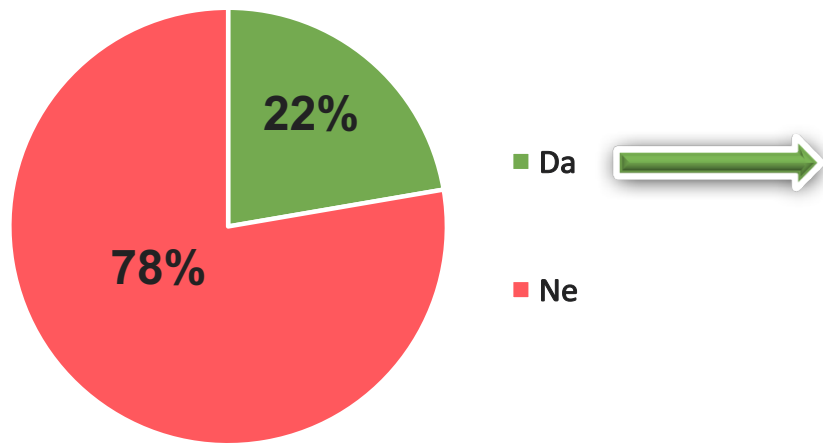
Velika većina stanovništva nije se susretala ni sa centrima za razvoj karijere pri traženju posla. Oni koji jesu uglavnom nisu pomoću ovih institucija uspjeli da nađu poslovni angažman, te se preovladava nezadovoljstvo u pogledu saradnje sa centrima za razvoj karijere.

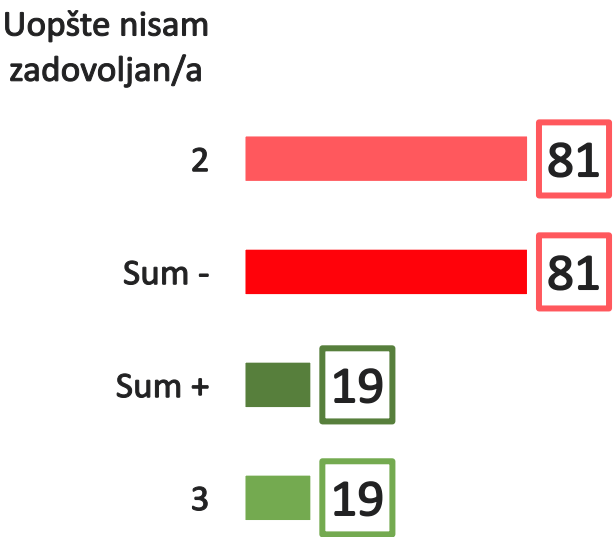
Da li ste prilikom dosadašnjeg traganja za poslom imali neku vrstu saradnje i kontakta sa CENTRIMA ZA RAZVOJ KARIJERE?

Da li ste do sada uspijevali da nađete neku vrstu poslovnog angažmana preko Centara za razvoj karijere?

U kojoj mjeri ste zadovoljni saradnjom koju ste ostvarili sa Centrima za razvoj karijere? Molim Vas koristite skalu od 1 do 4, pri čemu 1 znači da uopšte niste zadovoljni izborom, a 4 znači da ste veoma zadovoljni

Veoma sam zadovoljan/a

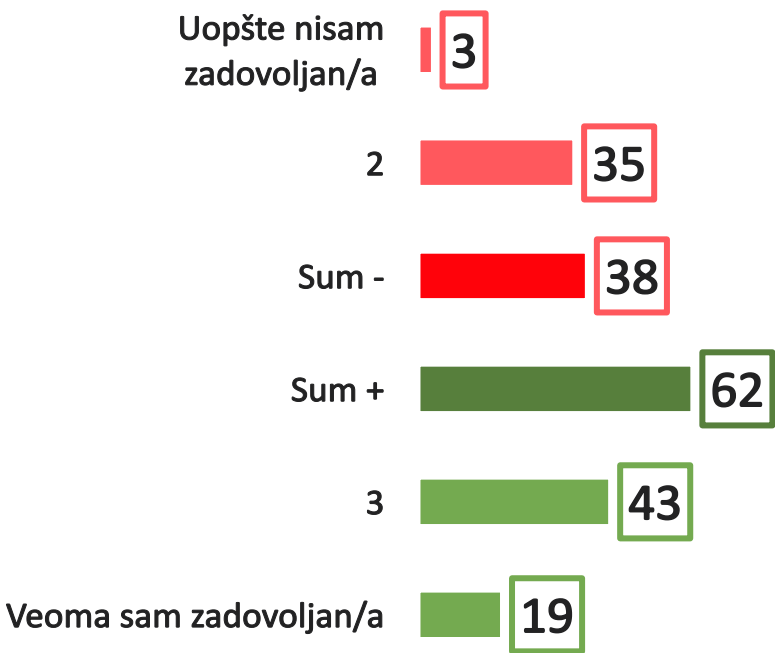
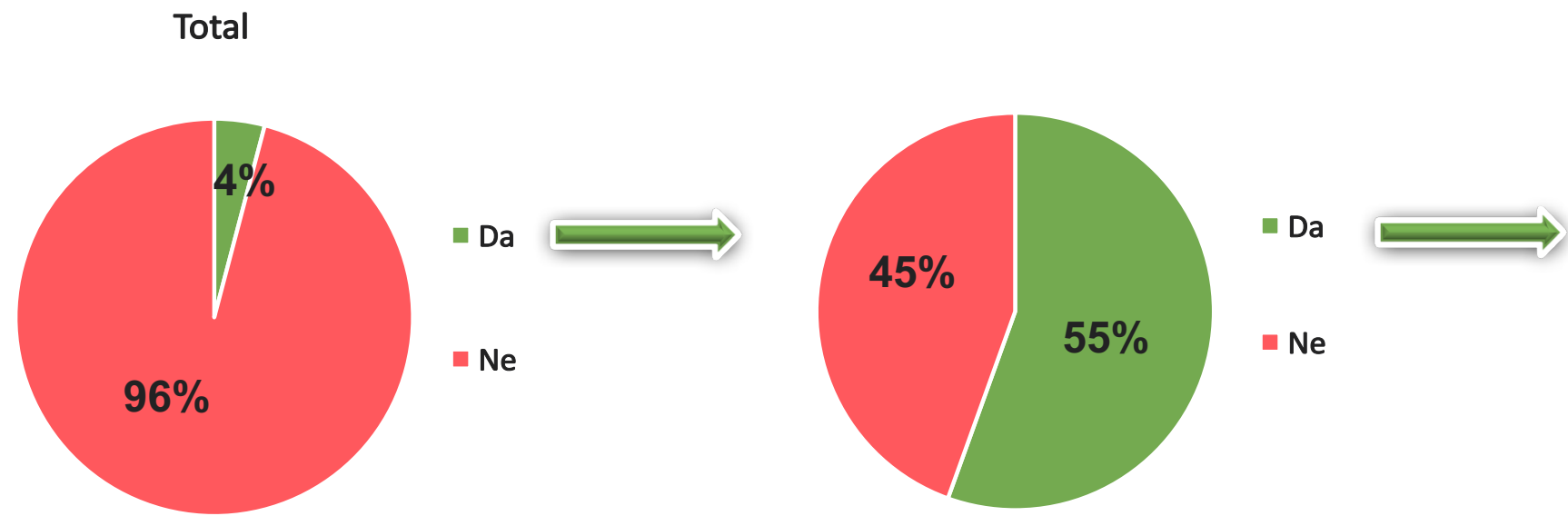
Agencije za zapošljavanje, takođe, su rijetko korišćeni kao partneri prilikom traganja za poslom. Ipak, više od polovine građana koji su im se obratili ovom prilikom navodi da je pomoću njih uspjelo da nađe poslovni angažman, te preovlađuje zadovoljstvo u ocjenama saradnje sa ovom agencijom.

Da li ste prilikom dosadašnjeg traganja za poslom imali neku vrstu saradnje i kontakta sa AGENCIJAMA ZA ZAPOŠLJAVANJE?

Da li ste do sada uspijevali da nađete neku vrstu poslovnog angažmana preko Agencija za zapošljavanje?

U kojoj mjeri ste zadovoljni saradnjom koju ste ostvarili sa Agencijama za zapošljavanje? Molim Vas koristite skalu od 1 do 4, pri čemu 1 znači da uopšte niste zadovoljni izborom, a 4 znači da ste veoma zadovoljni

Prema mišljenju građana Crne Gore, kako bi se mladi ohrabрили da započnu i sopstveni biznis i počeli da razmišljaju u tom smjeru potrebno je omogućiti podršku države i povoljnije kredite za mlade.

Što je to što bi po Vašem mišljenju trebalo da se promijeni u Crnoj Gori kako bi mladi više počeli da razmišljaju o tome da sami ili sa drugima pokrenete sopstveni biznis?

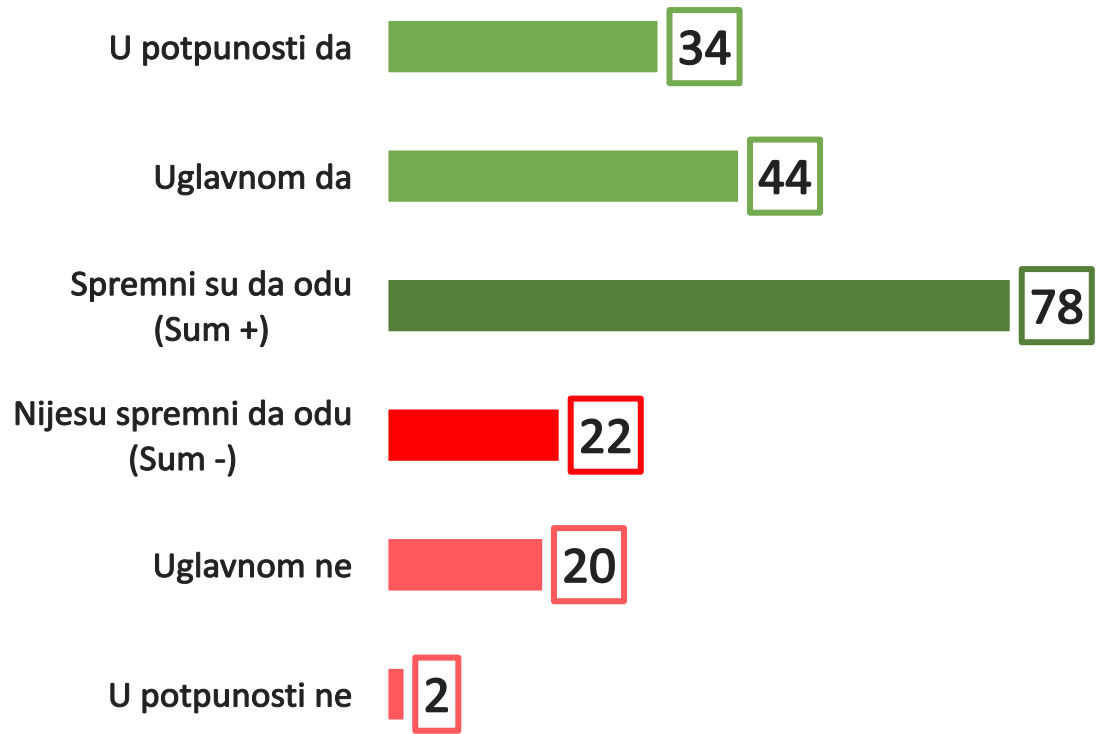
Spontani
odgovori

- Stanovnici iz južne regije češće spontano navode povoljne kredite i podršku države u odnosu na opštu populaciju
- Stanovnici iz centralnog dijela češće pominju dodatne prakse i obuke

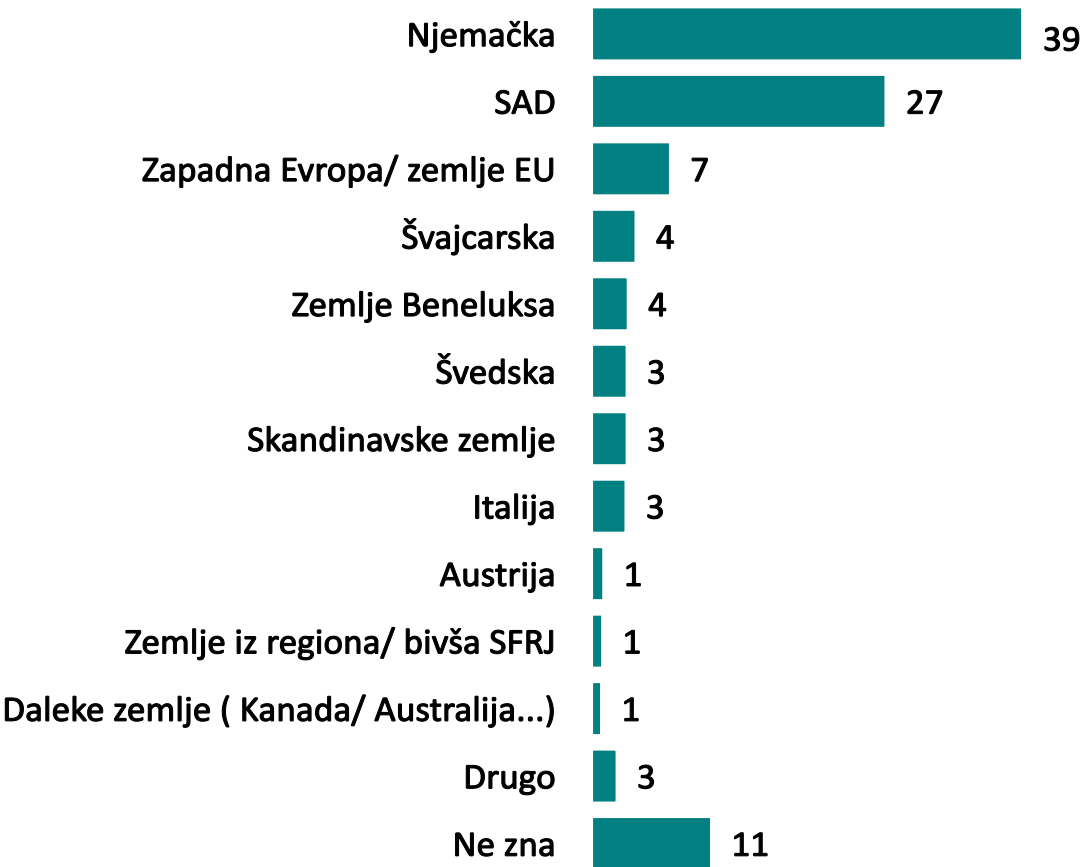
Više od tri četvrtine građana Crne Gore smatra da su mladi spremni da odu u drugu zemlju radi pronalaska posla, a smatra se da najveća spremnost mladih postoji za odlazak u Njemačku i SAD.

Što mislite u kojoj mjeri su mladi iz Crne Gore spremni da odu u drugu zemlju radi pronalaska posla?

Što mislite u koju zemlju mladi iz Crne Gore u najvećoj mjeri pokazuju spremnost da odu radi pronalaska posla?

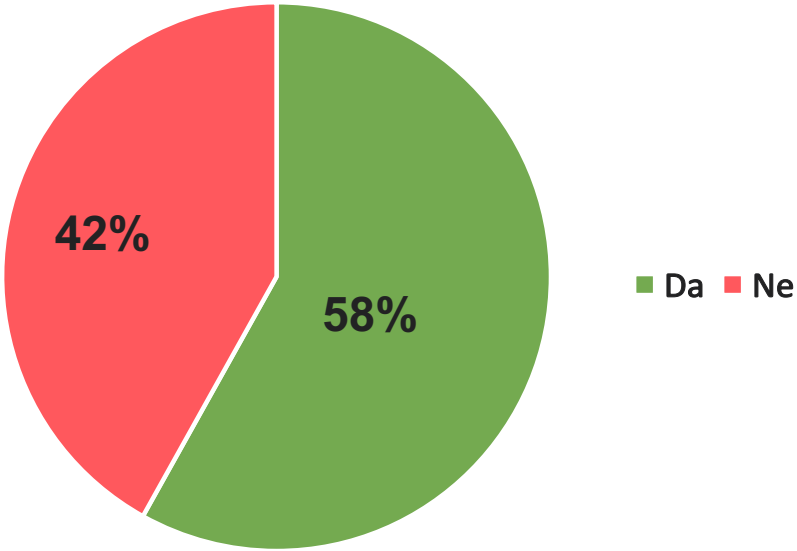
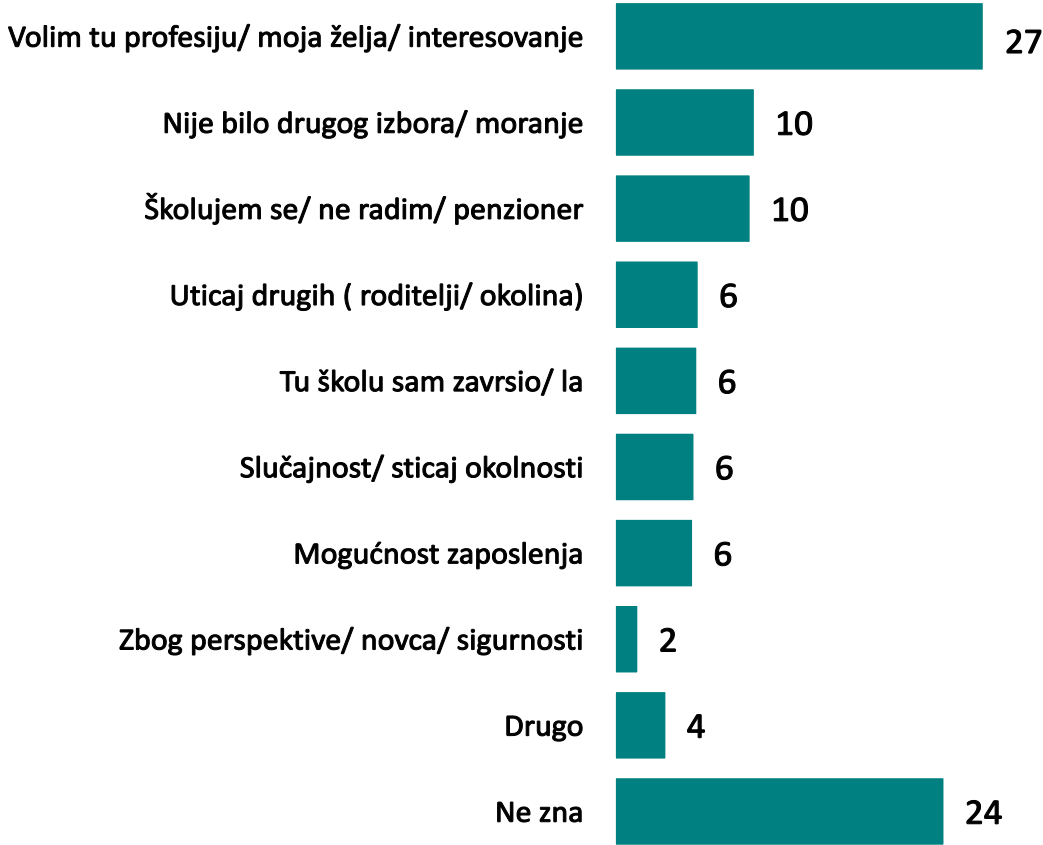

Najveći udio građana navodi da je profesiju kojom se bavi izabrao zbog ljubavi prema istoj ili interesovanja za nju, dok tek svaki dvadeseti građanin navodi da se pri izboru profesije rukovodio kriterijumom mogućnosti zapošljenja. Takođe, više od polovine građana navodi da bi, ako bi mogli da biraju, ponovo izabrali istu profesiju.

Za kraj molim Vas recite na koji način ste Vi odabrali profesiju kojom se sada bavite/kojom ste se bavili?

Ako biste mogli da birate, da li biste opet odabrali tu profesiju?

*Ovaj projekat finansira
Evropska unija*

Kraj

*Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education*

